

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2. k. 40 l.

HIRDETÉSEK:

2-hasábos polt az egyszer 20 fill.
minden következőnél 26 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 14.

Feltartózzhatlanul Valjevo felé.

Budapest, november 13. Déli hadszíntérről hivatalosan jelentik: A szerb haderő visszavonulását Koceljovótól és Valjevótól kelet felé folytatta.

Száva mentén Uscet rohammal bevettük, Beljint és Banjanit elértük. Gomile—draginjei erődített ellenséges vonal már a birtokunkban van és Szopot-stolicét elértük.

Nyugatról és északnyugatról előnyomuló hadoszlopok Valjevo felé közeledtek, miközben különösen déli oszlopok teljesítményei legnehezebb terepen is bámulatraméltók voltak.

Tarnow, Jaslo, Krosno
az oroszoké.

BUDAPEST, november 13. (Híradó.) Északon tegnap hadseregeink arcvonalán nevezetesebb esemény nem történt.

Tarnowba, Jaslóba és Krosnoba az ellenség bevonult.

A monarchiába internált hadifoglyok össz-száma tegnapig nyolcszázhatvanhét fisztre és kilencvenkétezerhatszázhuszonöt főnyi légszámra növekedett. Hőser vezérőrnagy, a vezérkar főnökének helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Teljes a török győzelem
a Kaukázusban.

KONSTANTINÁPOLY, november 13. A főhadiszállás jelentése a következő: Csapatainknak a Kaukázusban tegnap reggel végrehajtott támadása teljes eredményre vezetett. Az oroszok másfél napig tartózkodtak magukat második harcban.

A beérkezett jelentések szövegét így hangzanak:

— Isten segítségével sikerült az ellenséget kényszeríteni arra, hogy hadállásait földadja. Az ellenség az egész harcvonalon visszavonul és minden oldalról üldözzük. (Miniszterelnökség sajtóosztálya)

Nemzetek a válaszuton.

Arad, november 13.

A gyerek sorsa — mondják a humorban — attól függ, hogy jól választja-e meg az apját. A kisebb államok jövője is ilyenféle választástól függ. Akár gyámának, akár szövetségesnek nevezzük, akit a nehéz pillanatban az államnak szívéhez kell fogadnia: ennek a jó megválasztása a döntő.

Ebben kell határozni most a Balkán két semleges államának: Bulgáriának és Romániának. A semlegesség nem tarthat örökké, — kezdik észrevenni. Kétségtelenül jobb lenne, nemcsak kényelmesebb, hanem emberi szempontból is kívánatosabb: békében várni meg, amíg a világ két nagy érdekszövetsége a maga harcát megvívja és azután „az eredményekhez hozzáilleszkedni”. A háborukat követő osztozkodásnál: új berekedéseknél mindig jut valami azoknak az államoknak, akik a háborúban nem vettek részt, de az osztozkodás területéhez közel jutnak.

De a semlegesség nem tart örökké. A lángtengerek szomszédságában, a lángtengerek között nehéz vízfecskendővel állani és várni. A hadviselő népeknek nincs ugyan vigasztalásuk abban, ha új és új hadseregek kerülnek a vér és tűz forgatagába; de egyre kikerülhetlenebbnek látszik, hogy a Balkánnak ma még esőben álló része is megindul a háború útján, — és úgy látszik, nem tudja még egész biztosan: jobbra, vagy balra? Az entente útjára, vagy a német-osztrák-magyar-török szövetség mellé?

Bulgáriát láthatólag az ejti gondolkodóba, hogy a csatlakozás árul mindkét oldalon ugyanazt kínálja neki: Macedoniát. Igéri az orosz és igéri az osztrák-magyar monarchia.

De az oroszok egy ízben már ígérték Bulgáriának egyet és mást, — azután cserben hagyták. Amit neki kellett volna adni, azt Szerbiának csempészték. Bizhatik most Bulgária abban, hogy Oroszország Macedoniát megint el fogja venni gyámoltjától, a beteg Szerbiától és Bulgáriának adja? És még valamit. Mindenki csak azt ígérheti, a mije van. Macedonia ezidőszorint se Oroszországgó, se pedig az osztrák-magyar monarchiáé. Névszerű Szerbiáé, — de Szerbia felett a mi csapataink olyan fölényt szereztek, oly mélyen bejutottak az ellenség földjére, hogy ez kétségtelenné teszi; Szerbia területe fölött mi fogunk határozni. Bulgária tehát tudja, hogy kitől kell várnia Macedoniát, — és azt is, hogy kinak az ígéréteire, őszinteségére, tisztességes fegyverbarátságára lehet építenie.

Romániát főként az entente környékezi ígérésekkel: természetesen itt is olyasmint ígérnek, ami nem az övék. Azonban a romániai hangulat, különösen a törökök akciójára lépése óta, mindegyre jobban elfordul a lepénzelt oroszbarát újságoktól és a csirkefogók utcai tüntetéseitől. Aki komoly ember van Romániában, az látja már, hogy miről van szó. Az a kérdés: az orosz hatalom legyen urrá a Balkánon, le egészen a Dardanellákig, — vagy sem? Most a balkáni államok együttes akciójára mindörökké eldönti ezt a kérdést és megszabadítja ezeket a nemzeteket az orosz fensőbbtségtől, amely állandó lidérenyomás, vagy egyre fenyegető árnyék volt a balkáni államok függetlensége fölött. Amellett bizonyos, hogy Romániára nézve már nem egészen gusz-tus dolga a választás; ha az entente mellé áll, három oldalon kerül tűz

közé, míg a német-osztrák-magyar szövetség mellett ugyancsak három oldalon van védett pozíciója.

A két állam színvallása ugylátzik, egész rövid idő kérdése. Jogos kíváncsisággal várják nálunk az önmagukkal viaskodó államok elhatározását. A mi háborunkra nézve döntő sem az egyik, sem a másik nem lehet. Új szövetséges mindenestre siettetni a győzelmet, új ellenség megszorítja a munkát: de mi azt minden körülmények között a magunk és eddigi szövetségeseink segítségével meg fogjuk vinni, be fogjuk fejezni és amit akartunk, azt elfogjuk érni. Mindazáltal remélhető, hogy nemcsak Bulgária, hanem Románia állásfoglalása mellettünk, a mi javunkra fog történni. Nem a mi szép szemünkért, hanem azért, mert ez a természetes érdeke, a létkérdése mind a két államnak. Romániának is, Bulgáriának is ez a kérdés sugja meg, hogy mit kell tenni: „megint becsapassuk magunkat a muszkától?”

Mindenki jegyezhet a nemzeti kölcsönre.

— A kötvények befizetésének megkönnyítése. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 13.

Most történik először, hogy a magyar állam a kibocsátásra kerülő kölcsönt nem valamely bankcsoport közvetítésével szerzi meg, hanem közvetlenül a nemzethez fordul és nyilvános aláírásra hívja fel a polgárokat. Ez a körülmény természetesen szükségessé tette a kölcsönjegyzés műveletének olyan megállapítását, amely számol a nagyközönség természetével, anyagi viszonyaival és a jelenlegi különleges helyzettel. Már a szokottnál hosszabb jegyzési időtartam is azt a célt kívánja szolgálani, hogy kevésbé mozgékony, a kölcsönjegyzés szokatlanságával először megküzdő közönségünknek kellő idő álljon rendelkezésre a tájékozódásra, az előkészületek megtételére és a cselekvő megmozdulásra. De a jegyzési határidő kitolásával a jegyzés megkönnyítéséhez fűződő minden érdeket kielégíteni nem lehet. Célravezető egyéb rendelkezésekkel lehetővé kellett tehát tenni a jegyzést azok részére is, akik a kibocsátandó nagy nemzeti kölcsönre készségesen jegyezni, de pénzükkel csak a jegyzési időtartamot követő hetekben rendelkezhetnek. Ezekre való tekintettel a kölcsön kibocsátási tervzet a 100 koronát meghaladó jegyzéseknél megengedi, hogy az aláírók a befizetéseket részletekben és későbbi időpontokban is teljesítsék. Akik e kedvezményes befizetési módozatot igénybevenni óhajtják, az aláíráskor egyelőre csupán a jegyzett névérték 10 százalékát tartoznak biztosításképen letenni, még pedig vagy készpénzben, vagy megfelelő értékpapírban. A jegyzett összeget csak ezt követően kell befizetni, még pedig olyképen, hogy az aláírási felhívás közzétételétől számítva, legkésőbb egy hónap alatt, első részlet gyanánt a jegyzett összegnek 40 százalékát kell beszoigáltatni, míg a hátralevő 60 százalék befizetése két egyenlő részletben, további egy hónap alatt lesz befizetendő. A kölcsönre jegyzők a befizetett részösszegekről néhány nap múlva a m. kir. pénzügyminiszterium által kiállított ideiglenes elismervényeket kapnak kézhez, amelyek ellenében az államkincstár egy későbbi időpontban a szabályszerűen kiállított kötvényeket kiszolgáltatja.

Előfordulhat azonban épen a háborus viszonyok következtében, hogy a jegyezni akaró csak a jegyzést követő hónapokban lesz abban a helyzetben, hogy a jegyzésre szánt pénzéhez teljes összegében hozzájusson. A kölcsöntervzet alkalmas módon ezen is segít. Gondoskodás történt ugyanis azért, hogy az Osztrák-

Magyar Bank és a m. kir. Hadikölcsön-pénztár egy főintézetéinél, mint a vidéki fióknál már a részletbefizetésekről a m. kir. pénzügyminiszterium által kiállított ideiglenes elismervényekre is — az érték 75 százalékának erejéig és a jelenleg érvényben levő 5 és fél százalékos váltószámítási kamatláb mellett — előlegkölcsönt nyújtson. Ennek a kedvezménynek a gyakorlatban az a jelentősége, hogy a jegyzés idejében elegendő, ha az aláírók a 10 százalékos biztosítékon kívül a jegyezni óhajtott összeg 40 százaléka rendelkezésre áll, amellyel az első részletnek kellő időben való kifizetését biztosítani tudja. Az első részletről — a jegyzett összeg 40 százalékáról — szóló ideiglenes befizetési elismervényre ugyanis, amint fentebb említettük, az aláíró a befizetett részösszeg 75 százaléka erejéig előlegkölcsönt kaphat, amely fedezi a következő részletnek — a jegyzett összeg 30 százalékának — befizetéséhez szükséges összeget. A második részlet befizetéséről szóló, a m. kir. pénzügyminiszterium által kiállított ideiglenes elismervényre, ugyancsak 75 százalék erejéig szintén előlegkölcsönt lehet szerezni, amely az utolsó részlet befizetésekor elszámolást nyerő biztosítékkal együtt elegendő arra, hogy az utolsó részlet: a jegyzett összeg 30 százaléka is teljes kiegyenlítést nyerjen. Így tehát mindenki az aláíráskor rendelkezésére álló összeg kétszeresét is jegyezheti, amennyiben a jegyzésre ennyit kíván szánni, mert az aláírók a jegyzett összeg felét a részletbefizetések során eszközölt lombardirozás révén előnyös feltételek mellett a kellő időre akadálytalanul megszerezhetik. Előrelátható az adott körülmények között, hogy az ideiglenes elismervényekre a többi pénzügyintézetek is hajlandók lesznek előnyös feltételek mellett előlegkölcsönt folyósítani a hadikölcsönre történt jegyzések további részleteinek kifizethetése céljából.

Jelentékenyen megkönnyíti végül a jegyzést az a körülmény, hogy a nevezett két intézet, ugyancsak kedvezményes kamatláb mellett, előleget nyújt egyéb megfelelő értékpapírokra is, amennyiben az így felveendő kölcsönösszeg, a hadikölcsön jegyzésére használtatik fel. Különös fontossággal bír, hogy a hadikölcsön-pénztárnál a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapírok nagy része lombardirozható s így olyanok is (pl. egyes pénzügyintézetek részvényei) melyek az Osztrák-Magyar Banknál zálogul nem fogadhatók el.

A kedvezményes (részletekben történő) fizetési módozat igénybevételevel jegyzett 100 koronás névértékű kötvény kibocsátási ára 98 koronára, tehát 50 fillérrel drágább, mint azoknak a kötvényeknek ára, amelyek az aláíráskor teljes összegükben kifizetést nyertek. De ez az árkülönbség csak látszólagos, de nem tényleges és annak az eltérésnek természetes következménye, hogy a részletekben történő befizetéseknek a befizetési határidők egy, illetve két hónappal későbbre esnek, mint azoknál a jegyzéseknél, amelyeknél — az aláírók a kedvezményes befizetési módozattal élni nem óhajtván — a jegyzett összegeket már az aláíráskor napjától kezdődően az államnak gyámölcsöznek, míg a kedvezményes befizetési módozatot igénybevevő a későbbi befizetési időpontig a jegyzésre szánt összegnek kamatját maga élvezi. E kamatnak felel meg az 50 filléres árkülönbség és így ennek csak kiegyenlítő szerepe van. A részletfizetés kedvezményét igénybevevőket tehát a kibocsátási tervzet semmi anyagi hátránnyal nem sújtja.

Nyugdíj és nevelési járulék az elesett katonák családjainak. Szeged polgármestere a következő hirdetményt tette közzé: Az 1877: XX. t. c. a hadjáratban elesett és eltűnt katonai személyek (havvidijasok, altisztek, legénység) özvegyei és árvái részére nyugdíjat és nevelési járulékot biztosít. Ezeknek az ellátási díjaknak a háború ideje alatt való gyorsabb folyósítását a honvédelmi minisztérium elrendelte. E végből utasította a hatóságokat, hogy azokról az elesett, vagy eltűnt és a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. honvédség és a népfelkelés kötelékébe tartozó személyekről, akinek családja az illető községekben tartózkodik, kimutatást készítsenek s azt az ellátási díjak folyósítása végett terjesszék föl. Fölbírvuk tehát azokat, akiknek

katonai özvegyi nyugdíjra, vagy nevelési járulékra igényük van, ennek érvényesítése végett a városi főjegyzői hivatalban naponként délelőtt 10 órától 12-ig jelentkezzenek. Tájékozásul közöljük, hogy a gyorsabb utalványozás alapjául szolgáló kimutatásba csak azok az elesett, vagy eltűnt katonai személyek vehetők fel, akiknek neve a „Veszteségi lajstromokban” előfordul. A jelentkezésnél a házasság megkötését, a gyermekek születési idejét és törvényességét anyakönyvi kivonattal, a házasságban való együttélést hatósági bizonyítvánnyal, az özvegyek esetleges keresetképtelenségét hatósági orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni. Azok, akik hadisegélyben részesülnek, az erre vonatkozó Utalványozási könyvet és egyéb okmányokat a jelentkezésnél hozzák magukkal.

Felmentett

„halálraitéltek.”

(Aradi esküdtek verdiktje a váraduzsopai gyilkosság bűnpörében.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 13.

Az aradi törvényszék esküdtbírósa négy napi tárgyalás után ma végre befejezte Kurpás György és a vele vadházasságban élő Cson Anna váraduzsopai lakosok bűnpörét, akik ellen az volt a vád, hogy előre megfontolt szándékból megmérgezték az elsőrendű vádlott leányát, Kurpás Máriát és ennek férjét, Pelle Grigort. A bűnpör nagyvárad esküdtszéki tárgyalása — mint ismeretes — azzal végződött, hogy mindkét vádlottat halálra ítélték, a királyi Kuria azonban feloldotta a halálos ítéletet és új esküdtszéki tárgyalás elé bocsátotta, mert az esküdtek tévedtek a verdikt meghozatalánál. Az új tárgyalás megtartására az aradi törvényszék esküdtbírósa delegálták, amely most a nagyváradival egészen ellenkező ítéletet hozott a pörben, amennyiben mindkét vádlottat felmentette a vád és következményei alól. Az aradi tárgyaláson ugyanis nyilvánvalóvá lett, hogy semmi olyan bizonyíték, vagy tanu nincs, amelyből a vádlottak bűnösségét lehetne megállapítani.

A mai tárgyaláson felolvasták az esküdttekhez intézendő kérdéseket, amelyek mindkét vádlottra nézve két-két tény és két-két jogi kérdést tartalmaztak. A kérdések felolvasása után Moróca Dénes királyi ügyész mondotta el vádbeszédét, amelyben elismerte, hogy tanu, vagy közvetlen bizonyíték nincs, közvetett bizonyíték azonban igen sok van, amelyből a vádlottak bűnösségére lehet következtetni és kifejtette, hogy a mérgezést nem követhette el más, csak a vádlottak, akiknek érdekében állott, hogy eltegyék láb alól a fiatal asszonyt és férjét.

A vádbeszéd elhangzása után Nagy Sándor dr. és Messer Károly dr., a két vádlott védői mondották el vádbeszédüket, amelyeket hathatósan támogatott az országos bírósági vegyésznek hivatalos véleménye, amely szerint az a pálinka, amelyet az áldozatoknak beadtak, arzént nem tartalmazott.

A pörbeszéd után Nagy József főtárgyalási elnök megtartotta az elnöki rezümét, majd az esküdtek verdikthozatalra vonultak vissza. Rövid tanácskozás után a legidősebb esküdt kihirdette az esküdtek verdiktjét, amely a vádlottakat nem bűnösnek mondja ki. A felmentő verdikt alapján a bíróság ezután meghozta ítéletét, amellyel mindkét vádlottat felmentti a gyilkosság, illetve felbujtás vádjai alól és elrendeli azonnali szabadlábrahelyezésüket.

Az ítélet ellen az ügyész semmiségi panaszt jelentett be, a vádlottak megnyugodtak.

Támadás készül Calais felé.

— A német seregek sikerei — Az angol és francia aggodalmak — Vilmos császár Flandriában. —

Táviratú tudósítás.

Berlin, november 13.

Móránt Ernő, a Berliner Tageblatt katonai szakírója így ír:

— Sikereink között a legjelentősebb Dixmuiden elfoglalása. Az ellenség hosszú frontján Nieuport és Xpera közt erre a helyre támaszkodott leginkább. Ma már Nieuport mellett verték meg súlyosan a német tengerész katonák az ellenséget és ez már Dixmuiden eléstének következménye. A várostól délre áttudtak jutni csapataink a csatornához, amely hosszú ideig feltartóztatott bennünket és fiatal harcosokból álló ezredeink Langemarknál arattak diadalt. Yperntől délre is sikereink voltak és ismét szép számmal ejtettünk foglyokat.

— Ha összehasonlítjuk a külföldi jelentéseket a mieinkkel, akkor azt látjuk, hogy alig van különbség köztük. Angol hírek azt mutatják, hogy a német seregek erejét igen keservesen érzik már és hogy Ypernnél már ég a talaj az angolok lába alatt. Már beismerik, hogy Armentierest a németek tüzelése „tarthatatlanná teszi és nyugaton a helyzet nagyon megváltozott.” Minthogy a helyzet eddig ki-elégítette a franciákat és az angolokat, akkor most csak rosszra fordulhattak a dolgok. A külföldi hírek is megerősítik tehát a

Ujra Nieuportnál folynak a harcok.

Berlin, november 13. A nagy főhadiszállás jelenti: Yser szakaszon Nieuport mellett tengerészeti csapataink ellenségnek igen súlyos veszteségeket okoztak. Hétszáz franciát foglyul ejtettek.

Ypernél jól haladó támadásunk közben további ezeregyszáz katonát elfogtunk.

Franciáknak Soissonsól nyugatra és keletre ellenünk intézett heves támadásait visszavertük. Franciák érzékeny veszteségeket szenvedtek. Legfőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Dixmuiden elfoglalása.

Amsterdam. A Tijdnek jelenti Dünkirchenből: November 10-én hatalmas és pusztító gépfegyverharcok folytak Nieuport és Dixmuiden közti vonalon. A csapatok végül annyira megközelítették egymást, hogy ember-ember ellen harcolt a magas vízben, amely a csatateret elborította. Az entente hatalmak csapatai délfelé Dixmuiden felé engedni voltak kénytelenek. Ypernnél a franciák visszaverték egy német tartalék-csapat támadását, de rengeteg halottat vesztek és a németek sok foglyot is ejtettek a véres harcban.

Köln, november 13. A Kölnische Volkszeitung jelenti Rotterdamból: Dixmuidenben a németek tömegesen foglyot ejtettek és sok gépfegyvert zsákmányoltak. Dixmuidenben a helyőrség fele szinesbőrű katonákból állott. A német támadás a jobbszárny más részeiben is nagy eredményeket ért el. Az angolok az utóbbi időben teljesen beszüntették előnyomulásukat.

Calais felé.

Róma: november 13. Párisból jelentik: A franciák félnek a ködtől, mely eltakarja a németek mozdulatait. A francia lapok már azt kezdik hangoztatni, hogy Calais elfoglalása nem is lenne döntő jelentőségű.

Koppenhága, november 13. Párisból jelentik november 11-iki kelettel: Nagy köd terül el a nyugati harctér felett. A német hadvezetőség erősen dolgozik, mert új és minden eddiginél hatalmasabb támadásra készül Calais irányá-

bajor főparancsát, amely szerint az ellenség már megpuhult, sok francia tiszt és katoná önként megadta magát.

— Rövid időn belül Armentierestől nyugatra is várhatunk sikereket, mert az angolok erős támadásai ellenére kezünkben tartjuk a magaslatokat. Minthogy Lille felől délre előhaladunk és minthogy Arras szintén egy erős támasztéka az ellenségnek, ugyancsak veszélyben, könnyen katasztrófa érheti ezen a vonalon a francia frontot. Hogy mennyire félnek ettől a franciák, legjobban bizonyítják az angol tudósítások, amelyek szerint a németek támadásai Arras ellen „félelmetesek”. Azon töprengenek, hogy miért éppen itt kíséreljük meg a francia front áttörését. Nem kell sokáig várniok a feleletre. Hisz, maga az ellenség jelenti, hogy folytonosan erősítéseinke érkeznek ide.

— De ez még nem elég. Soissons is veszélyben van és az Aisne mentén Reimsig igen hatásos a tüzérsgünk működése. Azzal vigasztalódnak, hogy tüzérsgéi tűz nem dönthet el egy ütközetet. Bizonyos, hogy ennek hatása után a gyalogság végzi el az utolsó munkát. Nem fog hiányozni gyalogságunk a döntésből, nyugodtak lehetnek ellenségeink.

ban. Tizennegyedikén a sűrű ködben csak kisebb összeütközések voltak azért, hogy a németek meglepetése ellen biztosítsák magukat. Szerdán több összecsapás volt Yperntől délre.

Ágyuharc Arrasnál.

Rotterdam, november 13. A Times szerdai száma a nyugati harctérről a következő hivatalos jelentést közli:

— A németek bombázzák Bethunet. A város háza falai erősen megrongálódtak és sok más ház is kárt szenvedett. A német tüzérsg egészen Gouwenchy-ig hatolt előre. Arras ágyúzása is újult erővel indult meg. Arras város ma holnap a földdel lesz egyenlő. Az iskolát és a leánygimnáziumot a német ágyúk lerombolták. A Rue Temple-on egész házasorok lángokban állanak. A városban sok embert megölték az ágyugolyók.

A szövetséges helyzete.

Milánó. A Secolo írja: A haditudósítók megállapítása szerint az angolok és franciák helyzete a nyugati harctéren sokkal komolyabb, mint eddig el hitték.

Német repülőgépek Anglia fölött.

Berlin, november 13. Két német repülőgép jelent meg az angol partok felett, nem messze Londontól. Az egyik aeroplán Sheernessen, a Themse torkolatánál, a másik Herwichon a híres hadikikötőn keresztül repült el. Az angolok lövéldözték a két gépre, de egyiket se találták el.

Berlin, november 13. Rotterdami lapjelentések szerint, midőn Poincaré meglátogatta a párisi

St. Paul katonai kórházat, ötöt aviatikusok bombát vetettek a városra. A francia repülőgépek azonnal felkerekedtek és üldözőbe vették a német repülőgépeket, amelyeket rövid hajszá után sikerült elűzniük.

Vilmos császár a flamand harctéren.

Bécs, november 13. A Neue Freie Presse jelenti Berlinből: A belga-holland határról jelentik: Vilmos császár az északnyugati belgiumi harctéren tett látogatásakor egy ideig Kortrykben is tartózkodott. Ez alkalommal fogadta a községi hatóságokat és köszönetet mondott nekik a csapatok jó ellátásáért.

A walesi herceg az angol hadseregben.

Rotterdam, november 13. A Manchester Guardian a következőket írja: György király határozott kívánságára a walesi herceg belépett a hadseregbe és French tábornok csapataiban teljesít szolgálatot. A parlament legutóbbi ülésén ugyanis nyílt interpelláció történt az Ulster-párt részéről aziránt, hogy miért nem küldik a királyi háznak egyetlen tagját sem a „németek vágóhídjára.”

A szövetségesek baktövése.

Bukarest, november 13. A „Dinastion” naplójelenti Szentpétervárról: Az itteni félhivatalos szerint az Iser környéke elárzásának ugyan megvolt az az eredménye, hogy azon az oldalon meghiusítani sikerült a további német támadásokat és így medot adott a belgáknak, hogy egy kis levegőhöz jussanak és hogy magukat a hotszas harc után kisebb kipihenhessék. Most azonban szövetségesünk kezdik belátni, hogy óriási baklövést követek el, mert — eltekintve a méréstelen károktól, amelyet a földék elárzása okozott, — elvesztettek szövetségesünk egy oly talajt, mely nekik különös előnyöket nyújtott azáltal, hogy lehetővé tette volna az angol hadihajókkal való együttes operációt. A németek, akik az elárzított vidéket elhagyni kényszerültek, elővigyázatból az Iser-folyónál egy kijárót biztosítottak maguknak, úgy, hogy az ő helyzetük semmiképpen sem mondható aggályosnak.

Francia ábrándozás Berlinből.

Bécs, november 13. A „Daily Mail” legutóbbi ideérkezett számában egy franciaországi katonai szakértő terjedelmesen nyilatkozik a háború tartamáról. Szerinte a német-francia hadjárat hat szakaszból fog állani, amelyek közül azidőszent a harmadik szakasz, a Calaisért folyó küzdelem közeledik befejezésre felé. December közepe felé a németek visszavonulnak a Maas mentén, majd a Rajna mentén újabb csatákra kerül a sor, amíg végre a franciák győzelmesen bevonulnak Berlinbe. Minden ilyen etap egy-egy esztendőig tart. Békét köztére tehát legjobb esetben 1917. május körül kerülhet sor. A francia magántudós fejtegetése nagy lelkesedést keltett Angliában, amelynek egyedüli reménye amugy is csak az a taktika, hogy folytonos bujkálással és hazavonással a döntést késlelteti.

Szociálista békeakció.

Koppenhága. A svájci szociálisták decemberre Koppenhágába kongresszust terveznek. A kongresszus a békétárgyalásokat kezdeményezné.

Anglia tengeri konfliktusai.

Milánó. Az angolok lefoglalták egy milánói gyárnak nyeregummit szállító hajót.

Rotterdam, november 13. Az angol kormány hollandiai követe útján hivatalos formában megkövette a német kormányt azért, hogy az angolok az Ophelia nevű német kórházhajóra tüzeltek. Altitóság az Ophelia nem szereperelt a kórházhajók nyilvántartásában és ez okozta a tévedést.

Anglia alkuszik a burokkal.

Pretória. Reuter ügynökség jelenti: Fokföldi kormány a felkelő buroknak a leszerelésért amnesztiát kínál.

Fokváros, november 13. A Reuter-ügynökség jelenti: A Fokgyarmat északi részén Mara Islej-nél a könnyű lovasságnak összeütközése volt Stabler vezérése alatt kisebb csoporttal, amely a lovasság elől Suiddrobba vonult vissza.

Teljes a török győzelem a Kaukázusban.

(Menekül az orosz sereg. — Konstantinápoly öröme. — Enver-pasa proklamációja.)

Távirati tudósítás.

Konstantinápoly. A főhadiszállás jelenti: Az oroszok november elsején hadüzenet nélkül át hadtestet át lépték a kaukázusi határt. Csapatunk lassanként hátráltak. Az ellenség csak negyednap ért Köprükü vidékéig. A város elleni támadást lovashadosztályunk visszaverte. Hatodikán az oroszok elsáncolták itt magukat.

Hetedikén offenzívába kezdttünk. Nyolcadikán kikergettük sáncaikból az ellenséget, amely második hadállásába helyezkedett el, ahol erősítéseket kapott.

November kilencedikén egy hadosztály és az egész első kaukázusi hadtest tizenöt kilométeres arcvonalon állott szemben velünk. Tizenegyedikén megkezdttük az általános rohamot. Dél tájban véres szuronyrohammal bevettük Köprüküt és megszálltuk az ellenséges állások háromnegyed részét, éjszaka pedig elhódítottuk keleti utolsó támpontjukat.

Tizenkettedikén győzelmünk véglegessé vált. Az orosz sereg futva menekült, mi pedig üldözzük őket. Csapatunk szelleme kitűnő. Sok fogoly került hozzánk és sokan átszöktek. Az ellenséges hadsereg szelleme megrendült. (Táviroda.)

A szultán katonáihoz.

Konstantinápoly, november 13. Ma megérkezett a szultán tegnap ismertett manifesztuma, amely a háboru előzményeinek ismertetése után így folytatja:

— Oroszország három évszázadon át súlyosan károsította birodalmunkat, megakadályozta újjászületésünket. Oroszország, Anglia és Franciaország, amelyek muzulmánok milliói fölött zsarnokul uralkodnak, okozói minden bajunknak és szerencsétlenségünknek. A szent háboru van hivatva ennek véget vetni.

A szultáni manifesztum felszólítja a katonákat, hogy oroszlánokként harcoljanak, mert a szent fétvával harcra hívott háromszáz millió muzulmán nyugalma, a próféta szent sirjának háborítatlansága függ harcunktól. A próféta segíteni fog hősi fiainak, akikkel együtt harcol most a világ két leghatalmasabb hadserege.

Az irádét Mehmet Resat írta alá.

Öröm a török fővárosban

Konstantinápoly, november 13. Az Oroszországnak küldött hadüzenet hírére Stambulban a lakosság kivétel nélkül a legnagyobb örömjongással fogadta. Az összes tüzeteket és hájokat fellobogózták és a várost kivilágították.

Enver-pasa proklamációja.

Konstantinápoly. (Hivatalos). Enver-pasa helyettes főparancsnok lelkesítő és tüzes hangú proklamációt intézett a hadsereghez.

Orosz matrózok átadják a Fekete-tengeri flottát.

Bukarest, november 13. A „Diminatea”-nak jelentik Konstantinápolyból: Ma két tengerelattjárónk a Dardanellákat elhagyva, az Aegei-tengerre ment. Ott azonban ellenséget nem találván, nemsokára visszatértek. Hogy a blokározott fekete-tengeri orosz flottának milyen értéke lehet és hogy a legénység szelleme milyen, élesen bizonyítja az a tény, hogy olyan orosz tengerészfőtisztoktól, akik annak idején a matrózlázadásokban vezető szerepet vittek, a portárhoz tegnapelőtt négy ajánlat érkezett, melyek mindegyike — bizonyos ellenszolgáltatások fejében — följajánlja, hogy Törökországnak kezére adja a blokározott hajókat.

Oroszország készült a kaukázusi háborura.

Berlin, november 13. Rotterdamból jelentik: Ugyanúgy, ahogy Oroszország készült a két középeurópai hatalom ellen, mikor Euró-

pában még senki se gondolt a háborura, Törökországgal szemben is már jóval egy negyedév előtt megtett minden katonai intézkedést, hogy adandó esetben azonnal megtámadhassa az ottomán birodalmat. Ezt bizonyítja egy hollandi tudós, aki nemrégiben érkezett vissza a Kaukázusból.

A tudós emlékeztet arra, hogy Európában augusztus hónapban elterjedt a híre, hogy a Kaukázusban fölkelés tört ki, amelynek elnyomására Oroszország nagy csapatteket összpontosított Dél-oroszországban. A valóságban azonban nyugalom uralkodott, a fölkelésről szóló híreket az orosz kormány terjesztette, hogy a kaukázusi csapatösszevonás valódi célját eltitkolja. Annak bizonyítékául, hogy augusztusban a kaukázusi határok között semmiféle mozgólódás észlelhető nem volt, fölemlíti a tudós, hogy ő családjával éppen ebben az időben utazta be a kaukázusi gleccser-területeket. „A tatár falvakban olyan biztonságban éreztük magunkat, akár csak Hollandiában” — írja a tudós, aki azt tartja, hogy az orosz-török szárazföldi háborúnak a Tiflisztől délnyugatra fekvő Kars vára fogja a középpontját alkotni.

Forradalom Abessziniában.

Genf. Abessziniában mindjebb terjedő forradalmi mozgalom mutatkozik, amely az angolok ellen irányul.

A Balkán-államok állásfoglalása.

Bukarest, november 13. A „Diminatea” közli: Szófia jelentés szerint tegnap este a miniszterelnök elnöklése alatt rendkívüli minisztertanács volt, amelyen a nisi és bukaresti bolgár követek, továbbá Ghenadieiev ellenzéki vezér és a szobranje elnöke is részt vettek.

Ezt megelőzőleg három és félóra hosszat tartó, nagyon fontos politikai tanácskozások folytak. Elsősorban is Ferdinánd király külön kihallgatáson fogadta a Nisből érkezett bolgár követet, aki azután Radoslavov miniszterelnökhöz ment. Közvetlenül utána Ausztria-Magyarország követe jelent meg a miniszterelnöknél és az ő audienciája után történt meg a minisztertanács sürgős összehívása.

Szófia. Marinkovics volt szerb miniszter három nap óta fáradozott azon, hogy Bulgária és Szerbia között megegyezést vagy legalább közeledést hozzon létre, de minden kísérlete hiábavalónak bizonyult.

Minden magyar ember adjon
:: kölcsönt a hazának! ::

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat: Jönnék a németek.
Vasárnap: Déltán: Tatárjárás, este Falu-rossza. — B.
Hétfő: Leányvásár. — C.
Kedd: Mozikirály. — A.
Szerda: Timár Liza. — B.
Csütörtök: Ember tragédiája (új betanulással). — C.
Péntek: Ikrék a táborba, új operett itt először. — A.
Szombat: Ikrék a táborba. — B.

* Jönnék a németek. Lassan mintha föllendülne valamennyire a színházi élet. Ma este legalább voltak körülbelül annyian a nézőtérben, mint rendes színházi szezon prózai estéin, amikor nem valami ismert és híres darabot mutatnak be. És akik ott voltak: jól mulattak, mert az ismeretlen nevű német szerző egészen kedves és vidám darabot írt. Nem akart világot rengető munkát alkotni, csupán egy ismert alakokkal és ismert fordulatokkal kedveskedő jóízű vidámságot és ez a törekvés sikerült is.

* A Kölcsey Egylet zsurjgyepei a kulturpalota könyvtárában naponta átvehetők és az egyesület tagjai, akik megelégedéssel vették tudomásul az idej nyolc felolvasás gazdag és szép programját, már sietnek is a belépőjegyeiket átvenni. Legkitűnőbb bizonyossága a közönség körében megnyilatkozó érdeklődésnek az, hogy már idáig körülbelül harminc új tag jelentette be az egyesületbe belépését és előrelátható, hogy még november 22-ig, amikor a felolvasások sorozata megkezdődik, gyarapodni fog a jelentkezők száma. A Kölcsey Egylet elnöksége az aradi felsőbb tanintézetek igazgatóit — mint a múlt évben — ezidén is megkereste, hogy a serdültebb növendékek figyelmébe ajánlják a Kölcsey-zsuruk látogatását. A tanítóképző intézet növendékeinek a nyolc előadás belépődíját egy koronában állapították meg, a többi intézetek növendékei pedig két koronáért hallgathatják végig a nyolc előadást. Megkérte a Kölcsey Egylet az intézetek igazgatóit arra is, hogy szegénysorsu és arra érdemes növendékeiket jelentsék be, mert ezek nevére az egyesület ingyenes jegyet állít ki.

* A titokzatos festmény. (Szenzációs újdonság az Urániában.) A színház tegnapi műsora határozottan a szezon egyik legsikerültebb mozi-estje volt. A bemutatott műsornak összeállítására épűgy, mint az egyes színrekerült képek kiválósága tanuságot tett újlag arról, hogy az Uránia színház mindan anyagi és erkölcsi áldozatot meghoz azért, hogy közönségének igényeit a legteljesebb mértékben kielégítse. A titokzatos festmény egy nagyszerű újdonság, véges-végig telve a leggyönyörűbb drámai jelenetekkel, megható realitással megírt és megjátszott kép, mely az egész estén át feszült figyelemben tartotta a nézőket és melynek hatása alól sokáig nem tud szabadulni a szemlélő. A szegény Lissy Janére története a legmeghatóbb történet, amit eddig moziban előadtak: elvesziti édesanyját, kit szeret, elvesziti vőlegényét és meghal az öreg jósnő is.

* Új háborus sorozat az Apollóban. A filmgyárak egymásután bocsátják ki a harcéri fölvételeket. Az Apolló-színház, mint arról a közönség már meggyőződhetett, a legérdekesebb harcéri sorozatokat szokta bemutatni. A szombati új műsorán a nyugati és keleti harcok történelmi jelentőségű epizódjait mutatja be az Apolló eredeti fölvételek nyomán. Ezek a fölvételek bepillantást engednek a németek tábori életébe és a harcérinek sok lebilincselő eseményének lehetünk közvetve szemtanúi. A háborus fölvételek mellett több siégerszámba menő kép egészíti ki az új műsort. A Hadifogoly eseménye az amerikai polgárháboru gazdag történetéből van merítve. Valósággal remeke ez a kép az amerikai filmgyártásnak. Duci bácsi legújabb alakításában nevetieti meg a publikumot. Ezeken kívül még finom szellemességgel megkonstruált amerikai vigjáték s több természetutáni fölvétel teszi változatossá a szombati ságer-műsort.

Kórház-hajón.

— Szabácstól Mitrovicáig és vissza. — Utazás a monitorok segédhajóján. —

— A déli harctérre küldött tudósítónktól. —

A Traisen hajó társaságában,
november 10-én.

A közönség-ugyszólván teljesen tájékozatlan a sebesülteket szállító, felvevő és magában tartó járművek felől. Néhány újságcikk elhitette a közönséggel, hogy vannak kórház-vonatok; pedig ilyen nem is létezik. Csupán sebesült szállító vonatok vannak, amelyek a déli, vagy az északi harctérről a nagyobb városokba viszik a sebesült katonákat. Ellenben igenis vannak kórház-hajók, amelyek teljes kórházi berendezéssel bírnak, mert nem csupán sebesült szállítás a feladatuk, hanem az is; hogy a mintegy mozgó-kötözőhely módjára felvett legsúlyosabb betegeket hetekig kabinjaikban tartásuk s amikor már lábadoznak, beküldjék őket az országban lévő kórházakba. Azok a hajók, amelyek a Dunán Budapestre szállítják a sebesülteket, nem tévesztendőek össze a kórház hajókkal. A Budapestre induló vizijárművek Ujvidéktől közlekednek és az utjukban lévő városok kórházaiból elszállítják a kevésbé súlyos sebesülteket, hogy helyet adjanak az új sérülteknek, akiknek friss sebe nem engedi meg direkt a fővárosig való hosszú utazás fáradságát. Ezek a dunai hajók tehát szintén nem kórházai a nagy víznek.

Direkt kórházhajó csak kettő van: a Kulpa (mely a dunai monitor csoporthoz van beosztva) és a Traisen, amely a szávai monitor osztag mellett működik.

A Traisen parancsnoka Barcsay Abris dr. főorvos; mellette működnek Mihalkovics dr. segédorvos és a már előbbi cikkemben említett urnő, Amelia Rodinius, a koronás aranyéremkereszt tulajdonosnője, mint ápoló hölgy. A hajó legénysége a haditengerészettől kerül ki. A tiszta, csinos jármű kürtőjén, orrán és farán teheralapú vörös kereszt hirdeti nemes rendeltetését. Amikor augusztusban megkezdte működését, a fedélzetet csak ponyva fedte be és alatta feküdtek a sebesültek.

Az őszi idő azonban szükségessé tette, hogy fölépítménnyel lássák el a hajót. Tüneményes gyorsasággal készült el a nehéz munka és ma már a hajó testében és fölött is kényelmes, védett termek, kabinok állnak a sebesültek rendelkezésére. A hajón hatvan nehéz és száz könnyebb beteg számára van hely. A fekvőhelyek kényelmesek és a függőágyak rendkívül praktikusak. Műtőterem és fürdőszoba is van a hajón. A szerbek a vörös kereszt hajókra is örvödznek és ez a jármű már sokszor volt veszélyben, amit a fátán látható golyónyomok is igazolnak. Az ugynevezett kormányállítás kettős talait kavicsokkal tömték ki, hogy a kormányost megvédjék a lövegektől.

A hajó parancsnokának szives engedelmével

kedden déltől szerdán reggelig a Traisen hajón tartózk-

kodhattam és megtehettem az utat e járművel Szabácstól Mitrovicáig és vissza.

A hajó ugyanis folyton a monitorok és a szárazföldi csapatok nyomában halad és felveszi a sebesülteket. Amint már említettem, a legsúlyosabbakat magánál tartja. A könnyebb sebesülteket új kötéssel látják el a hajón s aztán átviszik őket Mitrovicára, ahonnan különböző kórházakba osztják szét. A hajó az utóbbi napok harcai alatt minden délben elindult Mitrovicára; két óra alatt teszi meg az utat oda. A következő nap reggeléig Mitrovicán marad és akkor visszatér a monitor parancsnokság által kijelölt helyre.

Kedden délben kis késéssel indultunk el, mert meg kellett várni a néhány órával ezelőtt súlyosan megsebesült Lukasics dr. segédezedorvost. Az ifjú szőke orvos szabácsi kötöző helyen teljesített szolgálatot. A „Hilfsplatz“ az összerombolt város déli határutójának egyik földszinti házában ütötte föl tanyáját, mintegy félkilométernyire a tűzvonaltól. A barbár ellenség srappellekkel és gránátokkal zavarja a kötözőhely áldásos munkáját. Lukasics dr.-t, amikor kedden délelőtt kilépett a kapun, hason találta egy srappel. (Istennem, az utolsó három nap alatt milyen sokszor végig mentünk mi ezen az utcán.)

És most fakó arccal fekszik a hordágyon a fiatal orvos. Ovatosan helyezik el az operációs szobában egy kapitány mellé, akinek a tüdejét furta át golyó. Egyiket se vetkőztették meg, mert a test megmozdítása végzetes lehet. Az orvos lecsukja a szemét. Egy fiatal tábori lelkész jelenik meg mellette és gyöngéden föléje hajol. Utolsó kenet? Nem. Az orvos fölpillant és mosolyogva, suttogva üdvözlök egymást. Régi barátok.

A hajó már elindulhat; a tegnapi délutáni és éjszakai harcok sebesülteit mind itt vannak. Végig megyek a sorfalukon. Némán türik a fájdalmat a cseh és magyar fiúk. Csak a szemükből sugárzik ki valami teirhatatlan érzése a léleknek, amikor vértől átázott kötecsikre pillantanak. Egyik másik a lábával dobog is, némelyik rá-rá fúj a sebére. Terebélyes bajuszu néptőlkelő mondja:

— Én a balszárnyunkon harcoltam Misárnál. Nappal haladtunk előre, folyton ásva. A deckungból kibujva, egyegy kis hardót gurítottunk magunk elé védelemnek és a mögött állott minden katona. Én már hónapjig beástam magamat. A főhadnagy ur kigukkerozta a szerbek állását és azt mondta: löjünk rájuk. Lövés közben golyót kaptam a balkezembe.

A másik a szerbek ravaszágáról beszél.

— Ők a domboldalban vannak és jobban látják minket. Némelyik szerb kijön a fedezékük tetejére, ott ugrál,

intéget és szinte provokálja, hogy löjünk rá. Erre mi teldugjuk a fejünket, hogy löjünk. Akkor azonban a huncut szerbek egész golyózáport eresztenek ránk, mert ők a domboldalról jól kipecézhetik a fejünket. No de a szuronyroham és a mi ágyunk jól beadnak nekik.

A hajón néhány sebesült tengerész is van. Az orvosoknak szigorúan kell fogni ezeket a fiukat, mert fölgyógyulásuk előtt mindenáron vissza akarnak menni. A tegnapi jött Mayer Ferenc vinkovcei születésű tengerész a jobb combjába kapott golyót és már ismét harcolni szeretne. A tengerész csak a veszélyben érzi jól magát.

De itt van a király legfiatalabb tengerésze: a Pardubicba való 15 ezteendő cseh fiú, Sura Vencel is, aki tudvalevőleg otthagya a cipésmesterséget és elszökött a tüzerekkel. A szőke, kék szemű, okos beszédű, értelmes gyerek a tüzerektől a tengerészekhez szökött.

— Miért nem maradtál ott? — kérdezzük tőle s ő peckesen háptákba vágta magát.

— A tengerészeknek szebb gallérjuk van, — mondja s nem látszik rajta, hogy haragudnék, amiért megzavarjuk a kocsonya evésben. Azután elmondja, hogy az apja nem haragszik a szökésért, mert ő már 70 koronát küldött haza. A fiút jól felruházták itt: szerb civilkabát van rajta, baka nadrág, iszonyu nagy bakkancs és gyalogos-sapka.

A hajó közben elindul az aknákkal teleszórt Száván Mitrovica felé. Az aknáktól nem fél itt senki, mert aknafogó is van a hajón, egyébként pedig a veszélyt valamennyien megszokták már. Még a szakácsné is valóságos hősiessé lény. Akárhányszor megtörtént, hogy a golyózáporban se hagyta ott a konyhát. A főorvos figyelmeztette, hogy a golyók áttörnek a konyha deszka falát.

— Az mindegy — szól a szakácsnő — az ebédnek muszáj elkészülni, ha a szerbek akármit is csinálnak.

Délután három órakor érkezünk Mitroviczára. Sétára indultam a szerbek-től megostromolt élénk városban. A házak néhány golyót kaptak, a szerb templom teteje megrongálódott, s egy sétány mellett a Grand Hotel romokban hever. Nem messze egy magasrangú katona tanyázik. Az automobilon egész légiót alkotnak. A levegőben kattogó madár kering: egy katonai repülőgép.

Szerdán reggel visszaindultunk Szabácsba. A hajó ugyanazon helyen állott meg, ahonnan tegnap elindult: Klenákkal szemben. A Maros monitorról parancsot hoztak, hogy a Traisennek szabad az útja a szabácsi rendes hajóállomáshoz (a lerombolt vasuti indóház mellett.) A Traisen tehát ide hajózott, ami annak a jele, hogy az ellenség már messze futott Szabácstól. Amikor kiszálltam a hajóról, csöndes volt a város. Pihentek az ágyuk. Sietek megtudakolni, hogy mi az oka a szokatlan némaságnak?

Talán letették a fegyvert a szerbek?

Bolgár Lajos.

Jegyezzünk hadikölcsönt!

Az angolok kétségbeesett harca.

— Robbanó-aknák. — Calais védelme. — Utazás flamandiai csatatér frontja mögött. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 13.

Schörl Ervin, a Pester Lloyd a német-francia harcra küldött ki haditudósítónak, a flamand földön dúló harcokról a következőket írja:

— Nyugati Flandriában csatazaj tombol. Minden talpalatnyi földet vérrel kell megszerelni. Az angol csapatok elitje harcolja itt a kétségbeesés harcát, hogy a calais csatarnáitól távoltartsák az ellenséget. Am a veszteséggel teljes harcban, amely mindegyre hevesebb lesz, mégis a németek nyernek állandóan tért. A tisztak, akik a frontról téraek vissza, erős hittel és meggyőződéssel mondják:

— Nehezen megy, de azért célt fogunk érni!

Ebben a tekintetben egyformán nyilatkoznak valamennyien. A német előrenyomulás stratégiai alapja pontosan elő van készítve, meglepetések nem érhetik a németeket. Azt a területet, amelyet megszereztek, erősen, megingathatatlannal tartják birtokukban. Ezt jól tudják az angolok is és épen ezért vetik minden erejüket harc vonalba Nyugatflandriában. Mert ha egyszer Dünkirchen és Calais a németek kezébe került, akkor az angol ellenállásnak vége. Ha a csatorna partját német nehéz ágyúk szegélyezik végig, akkor az angol hadsereg idegei fölmondják a szolgálatot, Angliát nem lehet a kontinens felől jövő támadás ellen megvédelmezni. Ebben a tudatban tekinti a nyugati Flandria csatamezőit az angol hadvezetőség olyan harctérnek, ahol a brit existenciáért kell küzdeni. A franciáországi csatamezőkön megfutottak French tábornok katonái, de itt halálmegvetéssel tartanak ki állásukban. Ez a titka a német támadás lassu előrehaladásának.

Ez a hangulat, ez a gondolatkör vesz körül, ha a véres nyomok mentén a belga hadsereg Antwerpenből kiinduló visszavonulási útján Brüsszélből Északflandriába utazunk. Ezen az úton végésvégig egy másik nép — a belga — harcolt állami létéért, amíg a német erő harcra rohamra saját országából kiszöprte a harcolók hadát. Évtizedekre, kitörölhetetlenül rávéste nyomait ez a gigászi harc Belgium földjére.

Tíz kilométerrel Brüsszél előtt, a kis Villevorde városkánál látatók a háboru első cserpei. Egy pompás villa áll itt, mint összetört, félredobott, cseréppé vált óriási porcellán váza. A földi javakkal dusan megáldott élet otthonát egyetlen jól célozott lövés pusztá, rideg kő és téglahalomná változtatta és olyan különösen hat a romhalmazhoz vezető kovacsolt vaskapu fölött a fölírás:

Défense d'entrer.

Az ágyunak, a gránátok, a háborunak hiába írta ki ezt a parancsoló tilalmat a gazdag háziúr.

Az országút árkában törött kerekű, megroskadt szekerek és kocsik hevernek. Jobbra és balra a valamikor, hetek előtt itt harcolt seregek elhagyott lövészárkai és tüzérségi fedezékei húzódnak keresztül a mezőkön. Német és belga árkok váltakoznak. A bejáratuk irányáról meg lehet ismerni, hogy melyik kié volt. Százszentendős fák hevernek a földön, feldult szántások, összevagdalt tuskés drótsöv-

nyek. Megannyi akadály a előrenyomulásnak, megannyi nyoma az elkeseredett harcnak. A belga hadsereg utolsó reményei haltak itt hősi halált. Vérrel átitatott föld az, amelyen erre járunk.

Elérjük Epeghemet, azaz a romjait a még egy-két hét előtt virágzó városkának. Sok utcában valóságos kiesüngenek a felrobbant házakból a belső részek, máshol, ahol tűz is pusztított, csak fekete, kormos falak merednek az égre. Egyedül elballagok a városka temetőjébe. Friss sírdombok. Három egyszerű fekereszt: „Frigyes bajtárs.” „Henrik bajtárs.” „György bajtárs.” Három német katona sírja a esőndes epeghemi temetőben, távol, távol a ki tudja hol levő otthonától. A három német sír mellett egy negyedik. Keresztjén német fölírás: *Egy bátor belga katona.* Német katonák emlékeztek meg így az ellenük harcoló vilézről.

Mecheln ősi és szépséges városába visz az utunk. Az utcák és terek még mindig üresek. Mecheln még mindig holt város. A csapás, amelyet a városra mértek, olyan rettenetes volt, hogy a lakosság még most sem tudott magához térni. El kell képzelnünk: mit jelent az, ha egy régi, gazdag, kulturált város hatvan ezer lakója egyszerre menekülni kénytelen. Mintha most kiásott, évekig eltemetett városban járnánk. A házak és középületek sokat szenvedtek a tüzérség harcában. A legborzasztóbb azonban az emberek hiánya. Mindössze kis német helyőrség van a városban. A katonák a történelmi nevezetességű posztócsarnokban tanyáznak és nyugodtan szívják pipájukat a Grootse Marktra néző kapu előtt.

A belga katonák és a mechelni eső... — mint az a lassan visszazsivárgó lakosok elmondják — Mecheln kiürítése előtt nagyobb pusztítást vittek véghez a városban, mint amekkorát a német gránátok okoztak.

A mellékutakban a hazakerülő mechelniek között egy brüsszeli csipkekereskedő barangol és a híres mechelni csipkét, a brabanti csipkék legszebb és legnemesebb mintáit, amelyekért bókaidőben aranyat fizetnek, most a megszorult emberektől olcsón veszi össze. A csipkekereskedő most is spekulál és jól spekulál.

Max Hohdorf a Berliner Tageblatt haditudósítója, aki a flamandiai harctér más részén tett utat, a következő érdekes megfigyeléseket közli:

Már Gentben észre lehetett venni, hogy a nyugatflandriai területen folyó harcok végtelenül nyugtalanítják a lakosság fantáziáját. Reggel hat órakor állt meg a vonat a pályaudvaron és bár szép, napsütéses idő ígérkezett, a lombjuk vesztett fákön még dér feküdt és sürtü, nedvesen párolgott a köd felett.

Egy óriási kőkolosszusban őrzik a brüggei polgárok fegyvereit. Allítják is, hogy egyetlen egy puska vagy pisztoly sem maradt a lakóházakban. A Szent Vér kápolnájából elvitték az értékes szentségtartót. Michel Angelo brüggei Madonnája sem maradt a helyén. A Johannes kórház főnöknője bizalmatlanul és dühösködve erős pápaszeme mögött nyitja ki előttem azt a helyiséget, ahova Memlingnek, a német-flamand mesternek híres szentképeit rejtették el. Az a hír volt elterjedve, hogy ezt

a sok értékes holmit Londonba vitték, pedig ez nem igaz. A Johannes kórház apácai csak a válukat vonogatták, amikor az 6 művészeti remekek iránt érdeklődtem, de mások, több városi polgár egész határozottan állították, hogy az összes műrekek a városban maradtak. Egyet sem mertek rábizni az angolokra. Majd előkerül megint valamennyi, mi helyt meglesz a béke.

A béke — ha az ember csak felületesen nézi — már most is megvan a brüggei polgárok és a németek között. A hódítók iránti harag csak akkor jelentkezik, ha azt hiszik, hogy büntetlen maradhat. Az elhullt napokban az egyik brüggei templomtoronyból fanyjelket adtak le valamilyen ellenségnek. Magam szerepelttem tolmácsként a következő ügyben: Egy brüggei vizsgálóbíró eljött a város parancsnokához és megkérdezte, mennyire bukkadt már a vizsgálat Br. ...ezredbeli német hadnagy ellen. A hadnagy revolverrel a kezében és több brüggei polgártól támogatva szivarokat, pécztárcákat és egyéb holmit rabolt. A kérdés ezredben sohasem volt azonban egy Br. no. 11 hadnagy. Az illető ezrednek azonban több tiszte es esett és bizonyosra vehető, hogy valami lezuhata egy halott tiszt uniformisát, hogy a lopott ruhában bűnököt kövessen el.

Csak amikor északkelet felé fúj a szél, akkor hallani el Brüggeig az ágyudörgést. Az ágyutüz után vándoroltam Thorouton keresztül Cortemarckba és Stadenba. Éjszaka volt, mire megérkeztem és a gázlámpák helyett, amelyek még a legkisebb helységben is megtalálhatók itt, kis méceses világította a járdát. Cortemarek mögött a házakat felgyújtották és loégették a gránátok. A tábori sütődék kályháinak visszafénye lobogott az üres falakon. Zuhogott az eső és kellemes felüdülés volt a számomra Staden utolsó tanyájában meleg tejet, vendégszerető német katonákat és azt a kedves tüzhelyet megtalálni, amelynek melegénél olyan édes a nyugalom. Nem valami szilárd lábu székekön ülünk és ittunk, nem nagyon művészies, külölen csészékből, vagy cinseregékből. A tanya két balga tulajdonosa, agglégények, a tüzet élesztették folyton. Mikor ők is kaptak egy csepp innivalót, aggdóva tekintettek az üvegre, hogy vajjon a német katonák is ugyanabból az üvegből töltenek és csak akkor ittak, amikor egészen megnyugodtak.

Reggeltől estig ott maradtam Stadenban. Innen öt irányba ágaznak az utak, különösen Ypern és Dixmuiden felé. A német sebesültek csoportjai, akiknek előbb a roulersi pályaudvarig kell vándorolniok, mielőtt vonatra ülhetnek, előttünk haladtak el. Javarészt csak könnyekben sebesültek, majdnem mind a balkezükön. A katonák az angolok művészies, nagyon erős lövészárkairól beszélnek. Cement és páncéllappokkal fedték be árkaikat, de az első vonalba. Oda szövetségeseiket, a franciákat küldték. A fogoly franciák is megerősítették előttem szövetségeseiknek ezt az elővigyázatosságát. Nagy veszteségeikről is beszéltek a foglyok és ez biztosan igaz volt. Mert a mi gyalogosaink rohamnál sokszor színültig halottakkal tömve találtak ellenséges lövészárkokat. Gépfegyver, srappell és gránát — a heteg óta tartó csatának ezek a fegyverei. És mindkét részről használtak még egy féltelmetes fegyvert: a robbanó aknát. A robbanó tövedék nemesak dinamitszilánkokat, de még gázokat is vet ki magából. Láttam egy őrmestert, akit egy ilyen robbanóakna vakká és sükketté tett. Kivülről alig lehetett valamit észrevenni rajta és az orvos reméli, hogy az idegeknek ez a bönulása csakhamar simulik. A

robbanóknaktól most jobban félnek a lövés-
árkokban, mint a többi fegyverektől.

Az őrségeknek most nagyon szigorúan kell
eljárniok. Mikor éjszaka kihasználva a tüze-
lésben beállott kis szünetet, közelebb akartunk
jutni a vonalához, nagyon fenyegetően kiál-
tották be kocsinkba a „Werda“-t. A tüzelési
pauza nem tartott soká. Délnyugatra tüzeltek,
Ypern felé. Lakosok már nincsenek ezen a
könyéken. Csak Mossledé-ben maradtak vissza
irgalmas apácák, akik máskor öreg embereket
és asszonyokat szoktak halálukig ápolni. Most
ugyanest tették a beteg német katonákkal és
két héttel ezelőtt még beteg angolokon gya-
korolták ezt a jótékonyt. Mindenkinél, aki
belép hozzájuk, forró kávét adnak és egy da-
rab húst tálnak elé. Egy szép, fiatal apáca
nevetve mesélte el nekünk, hogy tizenégy
napja már, hogy csak széken alszik.

— Nem térhetek nyugalomra — mondja
— mert éjszaka is kopognak és akkor is kell
forró viznek lenni az üstben.

Aztán tovább mesél az apáca:

— Tegnap egy gránát csapott le a kór-
házunkba. Elvitte az én ágyam felét. Most
ugyese használhatom az ágyamat.

Egy órával a mi megérkezésünk előtt a
kolostori kórház kertjébe csapott le egy gránát.
Az apácák mindezzel nem törődnek. Tovább is
gondoskodtak a meleg kávéért és csak arra
kértek egy tisztet, hogy aggyastán férfiak és
asszonyaik részére is szerezzon húst és kenyé-
ret. Az apáca, akinek fél ágyát elvitte a grá-
nát, üdvözlöket küldött általam az apjának,
aki Ostendénél korosmáros és megmondta azt
is, hogy őt Clementiának hívják. Hisz ez any-
nyit jelent: „a könyörületem“. Egy katona jött
és gyapjutarát kért Clementiától. Ránézett
Vágranyit szemével és borus arccal így szólt:

— Ha azt akarod, hogy az én öregem kö-
zül valaki megfagyjon ebben az irgalmatlanul
hideg éjszakában, akkor odaadhatom neked az
6 takaróját.

A katona nem válaszolt semmit. Csak le-
hajtotta a fejét és bebújt a szalmájába.

**Aki nincs a harctéren: pénzével
harcolhat a hazáért!**

VÁROS ÉS MEGYE.

Folytatólagos sorrendje Arad szabad
királyi város törvényhatósági bizottsága által 1914.
évi november hó 17-én délután 4 órakor tartandó
rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő
ügydaraboknak. 14. A tanácsnak előterjesztése a
hatósági mézárásoknak megszüntetése tárgyában.
15. A tiszti ügyészség betérjeszti Szepesi Sándor
utódja, Szepesi Gyulával kötött szerződést jóváha-
gyás végett. 16. A tanács előterjeszti, hogy Záb-
rák Lajos, ösv. Diamant Miksáné, Tóth István,
Sztójka György, Kelemen István, ösv. Pfaninger
Károlyné, Tatár Mátyás, Monári Simon, Messzes
János, Prolich István és Kóvári Pálné által emelt
új épületek bérjövödelmeire a községi adómentes-
ség megadásáért. 17. A polgármester előterjesztése
Kötéles János seprőgép kezelő nyugdíjaztatása tár-
gyában. 18. A tanács betérjeszti a szennyvízosa-
torna tartalék alap zárszámadását az 1912. évről.
19. A tanács előterjesztése az 1914. évi háztar-
tási költségelirányzat egyes rovatainál jelentkező
több kiadás fedezése tárgyában. 20. A tanács be-
terjeszti a háztartási alap 1913. évi zárszámadá-
sát. 21. A tanács betérjeszti a tisztinyugdíj alap
1913. évi zárszámadását. 22. A tanács betérjeszti
a szennyvízosa-torna fentartási alap 1913. évi zár-
számadását. 23. A tanács betérjeszti a kövezet
alap 1913. évi záró számadást. 24. A tanács elő-
terjesztése a hadikölsön jegyzése iránt. 25. A ta-
nács előterjesztése a tisztinyugdíj szabályrendelet
életbeléptetése tárgyában. 26. Arad város árva-
székének előterjesztése a tartalék alaphoz 100.000
korona hadikölsön jelzése iránt.

Három orosz hadsereg Közép-Galiciában.

(Tarnow, Jaslo és Krosno az ellenség kezében. — Csapatunk helyzete ked-
vező. — Keletporoszországban áll a harc.)

Távirati tudósítás.

Bécs—Berlin, november 13.

A „Tagespost“ katonai munkatársa
a lengyelországi és galíciai új hadicsop-
ortosulásokról a következőket írja:
Lengyelországban az oroszok elvesztet-
ték az érintkezést a német haderőkkel.
Az új csoportosulások titokban tartása
ilyenformán teljesen sikerült. Az oro-
szoknak minden eddigi kísérlete, hogy
a Wartán előnyomuljanak és a folyam
mögötti állapotokat felderítsék, meg-
hiúsult. Közép-Galiciában a hadi ope-
rációk terv szerint haladnak. Kényszer-
visszavonulásról szó sem lehet.

Przemysl ugyan megint be van
zárva, de meglehetünk győződve, hogy
ez az erődítmény újra megállja a he-
lyét. Przemysl igen eredményesen ér-
vényesülhet, mert nagy orosz erőket
köthet le. Közép-Galiciában eddig há-
rom orosz hadsereg nyomult be. Az
egyik az alsó Wyslokán át vonult,
Tarnow két oldalán a várost birtokába
ejtve; a másik Rzezowon át Jaslo
irányában, amelyet már elért; a har-
madik pedig Sanok-Lisko környékéről,
időig Krosnot érte el. A mi seregeink
helyzete, amint az hamarosan ki fog
derülni, igen jó.

Eldöntetlen harcok Keletporosz- országban.

Berlin: A nagy főhadiszállás jelenti:
Keletporoszországi határon Eydkuhnen-
nél és ettől délre, a tavaktól keletre
újabb harcok fejlődtek. Döntés még nem
történt. (Ministerelnökség sajtóosztálya.)

Orosz hivatalos jelentés a magyar katonák hősiességéről.

Pétervár, nov. 13. (Rómát át.) Az orosz vezér-
kar Lembergől november 9-én hivatalos jelentést
küldött Pétervárra, melyben közli, hogy igen
nagy áldozatok után, miután az orosz csapa-
tok Jaroszlauba bevonultak, az osztrák-ma-
gyar csapatok még az éjjel megkezdték tá-
madásaikat.

Ettől az időponttól, vagyis november 6 iká-
nak éjjelétől kezdve, az osztrák-magyar csapa-
tok éjjel és nappal örülten támadtak ránk,
ellenünk borzalmas tüzéségi tüzet intéztek,
majd — gépfegyver és gyalogsági tűz után —
a magyar katonák halálmegvető szuronyro-
homokat rendeztek, úgy, hogy a veszteségek
mindkét oldalon igen jelentősek voltak.

Amikor az oroszok is rettenthetetlen ellen-
állást tanúsítottak, mint a szemközti álló ma-
gyar csapatok, ezek közben megkapták már a
parancsot, mely elrendelte, hogy a San folyó
mentén lévő előre elkészített új pozíciókban
helyezkedjenek el. Ekkor már az utolsó csa-
ták olyan hallatlanul hevesek voltak, a tüze-
ség olyan munkát vitt véghez, hogy az ágyuk
dörgését tíz kilométerre lehetett hallani. A nagy
osztrák-magyar erők elhatározván, hogy abba-
hagyják az ütközetet, Monaster—Ziskánál he-
lyezkedtek el. Csapatunk azonban nem követ-
ték az ellenséget.

Csernovic bombázása.

Csernovic, november 13. Az oroszok a
Pruth balpartjáról körülbelül husz srappnell
lőtték Csernovicba, nagyobb hatás nélkül. Tá-
zárságunk hamarosan elhallgattatta az orosz
ütegeket.

Przemysl hős védői.

Krakko: Przemyslből érkezett hír szerint
néhány nap előtt a tisztikar és a helyőrség je-
lenlétében megkoszorúzták és kivilágították el-
esett hőseink sírhelyeit. November másodikán
pedig nagy tábori misét tartottak. A legfelsőbb
kitüntetések átadása is katonai pompával ment
végbe: a przemysl-i védőseregéből négyszáz-
huszonötön kaptak arany és ezüst vitézségi
érdemkeresztet, amelyeket a parancsnokok
buzdító beszédek kíséretében adtak át.

A gyászoló orosz főváros.

Berlin, november 13. Stockholmból jelen-
tik: A Svenska Dagbladet pétervári levelezője
írja: Pétervárott ugyanolyan nyomott és nehéz
a hangulat, mint amilyen nehéz kőd borul most
Oroszország fővárosára. A nap minden órájá-
ban láthatjuk a csoportosuló tömegeket, amint
nyugtalanul várják a harcterekről érkező hire-
ket. Az egész város gyászban él, minden má-
sodik ember gyászruhát hord. Olyan a város,
mintha az öröm elmenekült volna és senki se
tudna már nevetni. Csak lassanként tudják
meg a péterváriak, mennyi rettenetes áldo-
zatot követel ez az óriási küzdelem. Ren-
geteg a városban elhelyezett sebesült; senki
se meri megmondani, milyen nagy a számuk
és máris nagy a hiány kórházakban és or-
vosokban. Ezért most a sebesültek nagy ára-
datát Déloroszországba szállítják, de még így
is megoldatlan rejtély: hol helyezik el a leg-
közelebbi sebesült szállítmányt? És kik fogják
őket ápolni? A lakosság nagy rettegéssel néz
a jövő elé. Már nem lehet eltitkolni, hogy az
egészségügyi berendezkedés és a betegápolás
ügye egyáltalán nem tartott lépést a hadsereg-
fejlesztéssel. Naponta elindítanak újabb tartalé-
kokat a harcra, de mindez nem tudja
az óriási veszteségeket pótolni. Minden arcon
ott van az aggodalmas és féltelmes kérdés: mi
fog történni? . . .

Az orosz generalisszimusz élet- veszélyben.

Bern, november 13. Pétervári lapokból
most derül ki, hogy kicsoda az egész orosz
sereg nagyvezérkarának főnöke. A titok úgy
pattant ki, hogy az orosz főváros lapjai a cár
egy rendeletét közlik, amelylyel Jankusevics
tábornokot, az orosz sereg nagy vezérkarának
főnökét, a IV. osztályú Szent György rendjel-
lél tüntette ki kiváló érdemeinek elismerésül.

A cári kézirat hangoztatja, hogy Jankusev-
ics tábornoknak, az orosz sereg fővezérének a
német birodalom és az osztrák-magyar monar-
chia haderejével szemben megállapított hadtér-
vét körültekintéssel hajtotta végre és gonosz
elővigyázatossági intézkedéseket tett az orosz
generalisszimusz életének oltalmára, midőn Ni-
kolajevics Miklós nagyherceg fővezér élete a
lengyelországi ütközetek közben egyszer nagy
veszedelemben forgott és a vezérkar főnöke
mentette meg. Egyidejűleg Nikolajevics Miklós
nagyherceget a III.-ad osztályú György-rend-
jellel tüntette ki a cár személyes bátorságáért.

Az első milliós jegyzés Aradon.

(Az Andrányi család a hadikölcsönre. — Ujabb előjegyzések.)

Az Aradi Közlöny-tudósítójától.

Arad, november 13.

Soha-pénzügyi kérdés olyan népszerű téma nem volt, mint a hadikölcsön. A háború, ez a rettenetesen komplikált, minden társadalmi és állami funkciót alaposan felforgató sorscsapás szülte meg a legegyszerűbb finansziális problémát. Ha az élet vas kényszerűsége, a véres valóság, valamit el akar érni, akkor azt nagyon egyszerűen cselekszi meg. A legegyszerűbb ember nyelvén szólal meg és nincs az az elme, mely ne tudná befogadni a szótát. A hadikölcsön jegyzése várt alkalom volt arra, hogy mindenki kivége a részét a haza védelméből. Akik nincsenek a hartereken, a háború első napja óta készültek erre az alkalomra, mert rösteini való lemaradás lenne ama milliókkal szemben, akik az életüket, a legdrágábbat fektetik be a háborúba minden kamatoztatás gondolata nélkül, szegylték volna, hogy az itthon maradtaktól semmit sem kér az állam. Most kér. Az egyik kezével elveszi a pénzünket kölcsönnek, a másikkal busásan megszorította visszaadja. Az állam nem kér, hanem ő hoz áldozatot azok részére, akik abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy a nagy háborúság krízis idején is, a legfényesebb üzleti befektetésre találnak alkalmat. Erzi is ez a társadalom minden rétege és mert ilyen világos és egyszerű a tény, egész határozottsággal állapítható meg, hogy a hadikölcsön jegyzésének sikere a legfényesebb dokumentuma lesz az ország pénzügyi éráttségének.

Szükség van azonban arra, hogy kötelességét mindenki tegye meg. Nem szorul bő magyarázatra, hogy kinek mi a feladata ezekben a napokban. Az ország szeme mindenkit figyelemmel tart és jaj lenne ennek a nemzetnek, ha keserűen kellene csalódnia azokban, akikről most várja el, hogy a hozzájuk fűzött reményeknek legtökéletesebben feleljenek meg.

Megelégedéssel kell megállapítanunk, hogy Arad város közönségének magatartása a hazafias akcióban a legszebb reményekre jogosító. Maga a város vezetősége át van hatva példaadó cselekedetének hatásától és azt látjuk, hogy mindenki arra törekszik, hogy a város jegyzése minél nagyobb összegű legyen. A város mellé sorakozik Arad városának egyik legtisztelietreméltőbb családja, aki eddig is első sorban állott, ha arról volt szó, hogy valami nagyot kell alkotni.

Özvegy Andrányi Karoly báró, híven ahhoz a tradícióhoz, amelyet megbuldogult férje képviselt a közügyek terén, arra határozta el magát, hogy a maga és gyermekei vagyonaiból egy millió koronát meghaladó összeggel vesz részt a kölcsönjegyzésben.

Baross Lajos dr., a cég főnöke az Aradi Közlöny tudósítója által kijelentette, hogy Arad város árvaszékéhez holnap adja be a kis-korú örökösök nevében a kérvényt, amelyben az árvaszék által kezelt összegből, a jegyzésre szükséges fedezet kiutalását kéri. Kijelentette továbbá, hogy a pénzügyintézetekkel is folyik a tárgyalás a betétek folyósítása iránt.

A helybeli pénzügyintézetek a maguk részéről széleskörű propagandát fejtenek ki, hogy a kölcsön jegyzése fényes sikerű legyen.

Az aradi Munkásbiztosító kezelésében van a felszámolt betegsegélyző pénztárak 10000 koronára kifizetésre váró vagyona, amelyet takarékbetét-

ként őriznek. Az elnökség ama elhatározását, hogy az összeget kölcsönjegyzésre fordítja, az állami munkásbiztosító hivatal jóváhagyta.

Az aradi magántisztviselők egyesülete november 14-én este fél 9 órakor a Központi szállodában levő helyiségében ülést tart, hogy a kölcsön jegyzést elhatározza.

Az aradi munkások közművelődési egyesülete (Séga) kétszáz koronát jegyzett.

Lenkovitz Nándor kereskedő a következő levelet intézte hozzánk: Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a hadi kölcsönből 3000 koronát fogok jegyezni. Adja a jó Isten, hogy nálunk sokkal szebb eredménnyel végződjék a hadi kölcsön jegyzése, mint Németországban. Hazafias tisztelettel Lenkovitz Nándor kereskedő, közös huszárlaktanya.

A Magyar Francia Biztosító Részvénytársaság másfél milliót jegyzett és utasította ügynőit, hogy széles körben propagálják az ügyet.

Ismételten kérjük a pénzügyintézeteket, amelyek a kölcsön jegyzésével foglalkoznak, hogy hozzák ezt telefonon, vagy levélben tudomásunkra. Kérjük a magánosokat, községeket, testületeket, egyesületeket is, hogy jegyzéseiket közöljék velünk, mert ezzel kétszeresen szolgálják a nagy nemzeti ügyet.

A folyó hó 16-ától kezdve líboosításra kerülő 6% adómentes hadikölcsönre a következő aradi és aradmegyei pénzügyintézeteké, mint hivatalos jegyzés helyeken, történhetnek jegyzések:

Aradi Első Takarékpénztár
Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár
Aradmegyei Takarékpénztár
Aradi Polgári Takarékpénztár
Aradi- Ipar és Népbank
Viktoria takarékos hitelintézet
Aradi Központi Takarékpénztár
Aradi Közgazdasági Bank
Aradi Általános Takarékpénztár
Aradi Kereskedelmi Bank
Goldschmidt Sándor bankháza.
Borosobesi Takarékpénztár
(továbbítja a jegyzéseket az Arad Csanádi Gazdaságihoz.)
Aradmegyei Takarékos elöki fiókja
Arad-hegyaljai takarékpénztár (Győrök)
Kisjenői Takarékpénztár
(továbbítja a jegyzéseket az Aradi Elsőhöz)
Körösbökenyi Takarékpénztár
Pécskai járási gazdasági Takarékos
Arad-Csanádi Gazdasági Takarékos pénzügyi fiókja
Ujszentannai Gazdasági és Iparbank
Világosi Takarékpénztár

Ezen intézetek ugyanolyan feltételek mellett fogadják és intézik el a jegyzéseket, mint a fővárosi bankok.

Magyar közigazgatás a Macsvában? Szarb László érdekes hír érkezett. Az elfoglalt Macsvában megkezdte működését a magyar közigazgatás. Egyelőre katonai kormányzót neveztek ki. A kormányzó székhelye Szabács lesz, ahol helyreállítják a kormányzás hivatalai részére az epusított városban az épületeket. Az új macsvai kormányzó személyében is megtörtént már a megállapodás. A kormányzó Fülöp Ariur tábornok, honvéddandárparancsnok lesz. Tőle fogja majd magyar ember. Legközelebb néhány közigazgatási részletkérdést, kerületbocsátást, határmegállapítást és bélyegkérdést intézniek el. Ő kerületi kapitányságot terveznek a Macsvában. Egyet már fel is állítanak. Életré Mészáros István esendörkapitányt állítják, aki alá 60 esendört osztottak be. Mészáros kerületi kapitány Bogaticsban székel. Néhány napon belül proklamáció fog megjelenni, amely Macsvát Magyarországra hokobozza. A szarb dinár értékét is szabályozni fogják: egy dinár 70-72 fillért fog érni.

H I R E K. LEGÜJABB.

—
Érkezett éjjel fél 4-kor.
(Táviroda cenzurálva.)

LONDON. Az itteni bolgár követ erőlyesen megisméltette, hogy Bulgária semleges marad; tagadta, hogy Bulgária fegyverkezne.

Frankfurt. Az afganisztáni emir Anglia és Oroszország ellen legközelebb egész biztosan megüzeni a háborút.

Konstantinápoly. A kedive az ottomán se-reget egyiptomi előrenyomulásában kisérni fogja.

Frankfurt. Pétervári amerikai nagykövet kijelentette, hogy az Unió csak arra vár, hogy Japán átmenetileg vagy állandóan akarja-e megszállni a déli tenger szigetait.

LONDON. Asquith miniszterelnök főhatalmazást kért a parlamenttől további egy millió katona toborzására. Híre jár, hogy a kormány kétszáz millió fontnyi hitelt akar igénybe venni hadiöölökre.

Bécs. Kaiserin Elisabeth hadihajó parancsnoka pekingi követségünk útján jelenti, hogy a hajót, miután a lőszer elfogyott, Csingtau kikötőjében elsüllyesztették. A legénység a szárazföldön harcolt tovább sikerrel.

Konstantinápoly. A főhadiszállás jelenti: Csapatunk éjjel váratlan támadással megszállották a trapezunti villajet határán levő valamennyi orosz katonai őrházat. Csapatunk Batum irányában három óra járásnyira behatoltak orosz területre. A bevonulásnál megszállották a kurdoghini orosz kaszárnját.

London, november 13. Az admirális közli, hogy bár újabb jelentések nem érkeztek, a Good Hope és Monmouth cirkálók elveszettek tekinthetők.

London. Dewet bur tábornok gyűlésen kijelentette:

— A legnehezebb lázadásra vállalkozom, mert le akarom szedni Pretoriában a brit zászlót (s kikiáltani a délafrikai köztársaságot. 1903-ban hűséget fogadtam Angliának, de az angolok mérges legyek módjára gyalázatosan verig sértettek bennünket, amit nem tudtam elviselni.

— Orizetbe helyezett tiszt orvosok. Szabadkáról jelentik: Szabadka közigazgatási bizottsága tegnap délután rendes havi ülését tartotta Purgly Sándor dr. főispán elnöklése mellett. Az ülésen a bizottsági tagok már 3 óra előtt megjelentek, de az ülést csak 4 óra után nyitotta meg az elnöklő főispán. A késedelemnek nagy oka volt. A főispán informáltatta magát egy igen kínos és szomorú ügyben és a nyert információ alapján a polgármesteri jelentés, amely eddig minden alkalommal úgy szólt, hogy „a közigazgatási tisztviselők kötelességszerűen működtek”, — ma ezzel a szavakkal végződött:

— A Szabadkán működő vegyes bizottságtól azt az értesítést kaptam, hogy Günter József dr. tiszt főorvos és Vécsei Jenő dr. tiszt orvos Orizetbe vétettek.

A polgármester jelenésére az elnöklő főispán előterjesztette, hogy az Orizetbe helyezés súlyos körülmény és mert a közegészségügy érdeke is megkívánja, hogy intézkedés történjék — indítványozza, hogy a két tisztviselő ellen a fegyelmi eljárás megindításuk és mindketten állásuktól felfüggesztésük. A bizottság a főispán indítványát elfogadta.

Arról, hogy mi a két tiszt orvos büne és miért kerültek Orizet alá: nem szólnak a jelentések.

— **Pesti nagy bankok jegyzése a hadikölcsönre.** Budapestről jelentik: a Pesti Házai, a Hitelbank, a Kereskedelmi Bank és a Leszámitoló tíz-tíz millió koronát jegyeznek a nemzeti kölcsönből.

— **A képviselőház összehívása.** Budapestről felhivatalosan jelentik, hogy a képviselőház e hó 25-én, szerdán délelőtt 10 órakor ülést tart. Ófelsége a képviselőház ülésezése idejére a Ház hadbavonult tagjai számára szabadságot engedélyezett.

— **Halálozás.** Sztaniv Máttyás közezmester 64 éves korában ma reggel elhunyt. Halálát fia Sztaniv György és leánya öz. Dolga Milánna és nagy rokonság gyászolja. Temetése a Kelemen-tér 6. számú házból november 14-én délután fél háromkor lesz.

— **Vitézségért megdicsért aradi gyógyszerész.** A háboruban nincs különbség katona és katona között. A legjámorabb szekeres és pék is ép úgy kitüntetheti magát bátorságával és ügyességével a harc tér változatos helyzetében, mint akár a legvitézebb huszár. Így tehát semmi meglepő nincs benne, de amiről több örvendetes, ha arról hallunk, hogy egy katonai gyógyszerészt ért kitüntető elismerés vitézségéért. A ...számu kórház parancsnoksága adott ki dicsérő napiparancsot, amelyben a legfőbb hadur nevében teljes meglegedését és elismerését jelenti ki Kaufmann Gyula tartalékos gyógyszerész-járulónak, aki — mint a napiparancs elmondja — önfeláldozó és legjobb eredménnyel véghezvitt cselekedettel egy tréning-szállítmánynak a Beszkideken és Jablonki hágón nehéz körülmények közt és minden támogatás nélkül céltudatos és energikus átvezetésével szolgált rá az elismerésre. A bátor gyógyszerész aradi: a Ring-féle gyógyszertárban állt alkalmazásban a háboru kitérésékor.

— **Hősi halál.** Hartner János, a 33. gyalogezred tartalékos tizedese az északi harctéren hősi halált halt. Az elhunyt vitéz katona, akinek szülei ma is Aradon élnek, régebben az Andrányi cég alkalmazottja volt, legutóbb pedig a budapesti Heinrich-féle vas nagykereskedésben működött.

— **Zátonyra került Adria gőzös.** Fiuméből jelentik: Az Ungaro Kroata hajóársaság Cirkenica nevű gőzöse tegnap este felé Cherso szigete mellett zátonyra került. A hajó nem forog veszedelemben.

— **A várbeli Hegedüs Edéné tiszti kórház részére adakoztak:** Hoffmann Erna 20 kor. Ostermayerné 20 kor. „Aradi Közlöny” 2 állandó tiszteletpéldányt, Halmos Gyula 30 kor. Stein Mór rum, tea, cognac és málnaszörpöt, Kutányi papucskát, Schwaiger századosné 20 kor. Mairovitz Mór és Fisi egy waggon fát, Gázgyár igazgatója egy kocsi szonét, K. J. ur 100 kor. Gross főhadnagyné 20 kor.

— **Pálóczi Horváth Barnabás festőművész,** aki idáig Debrecenben működött, most Aradon telepedett le. Előző tartózkodási helyén szép sikereket ért el a művész, így többek között ő festette meg a debreceni főiskola számára Balzház Dezső református püspök arcképét. Aradon festőiskolát nyit, amelyre mindennap be lehet iratkozni a József főherceg-ut 17. számú házban lévő lakásán. A tanításon kívül megrendelésre is dolgozik a művész, aki iránt máris mutatkozik érdeklődés.

— **Alapítvány.** A néhai Hegyi Albertné nevet viselő alapítvány összegéhez újabb adakoztak: Domán Sándor és neje, Löbl Gyula és neje 30—30 koronát, Stauber József, Freud Fülöp és neje 20—20 koronát, Münz Márton és neje, Polák Sándor és neje, Piek Ernő és neje 10—10 koronát, Eisler Ede, Lakatos Aladár 5—5 koronát. Az alapítvány eddigi összege 901 korona. Akik az alapítványt hozzájárulásaikkal gyarapítani óhajtják, szíveskedjenek ezt Keppich Zsigmond urhoz Arad eljuttatni.

— **Koszorúmegváltás.** Bugar Szilárd honvédfőhadnagy néhai Gyúge Vally ravatalára ezúttal koszorúmegváltás címén husz koronát adományozott a mikolakai Vörös Kereszt kórház céljaira.

— **Elesett és megsebesült tiszték.** A vezetésig listám 54-ik száma november 12-én jelent meg és a következő megsebesült és elesett magyar tisztokról emlékeznek meg: Avrisán János 8. honvédgy. ezr. hadnagy megseb. Back Aladár 8. honvédgy. ezr. tiszthelyettes megseb. Benocsics István 24. gy. ezr. tartalékos hadapród megseb. Csejtei és jökeni Boróczy László 2. táv. ezr. tartalékos hadnagy megseb. Boros Béla 7. honvédgy. ezr. hadnagy megseb. Csada Alajos 7. honvédgy. ezr. hadapr. jel. őrmester megseb. Diószeg András dr. 8. honvédgy. ezr. zászlós megseb. Domba Kristóf 5. honvédgy. ezr. főhadnagy megseb. Drateay Lajos 8. honvédgy. ezr. főhadnagy megseb. Fokete Ernő 1. honvédgy. ezr. zászlós megseb. Czengeri Haczkay Andor dr. 2. táv. ezr. tartalékos hadnagy megseb. Hány Mihály 8. honvédgy. e. hadn. meg. Haller Hugó 5. honv. gy. e. hdp. megseb. Hofmann Ernő 8. honv. gy. ezr. hdp. megseb. Horváth József 8. honv. gy. ezr. zászlós megseb. Ibi Ferenc 8. honv. gy. ezr. tart. zászl. megseb. Igaz Sámuel 7. honv. gy. ezr. hdp. megseb. Kesserü Jenő 8. honv. gy. ezr. száz. megseb. Konstanzer Dezső 7. honv. gy. ezr. főhdp. meghalt. Kudelka Gyula 8. honv. gy. ezr. főhdp. megseb. Kugler Győző 5. honv. gy. ezr. száz. megseb. Kunat Ervin 22. gy. ezr. zászl. megseb. Lőrinczy Attila 7. honv. gy. ezr. főhdp. megseb. Martinek Béla 5. honv. gy. ezr. zászl. megseb. Matuskovich Imre 5. honv. gy. ezr. száz. megseb. Maurusz János 8. honv. gy. ezr. tart. hdp. megseb. Mayor Sándor 8. honv. gy. ezr. hdp. meghalt. Miskolczy Ferenc dr. 5. honv. gyalogezred, tart. hadn. megseb. Nikolajevics István 7. honvéd gyalogezred, tartalékos zászlós, megseb. Patera Ferenc 8. honv. gy. ezr. hdp. megseb. Péchy Ernő 8. honv. gy. ezr. tart. zászlós megseb. Posztics Milivoj 7. honvéd gy. ezr. őrm. hdp. jel. meg. Radl Imre 8. honvéd gy. ezr. hdp. jel. őrm. megseb. Schankol Antal 7. honvéd gy. ezr. tart. zászlós megseb. Schmidt Imre 7. honvéd gy. ezr. száz. meghalt. Simu Simon 8. honvéd gy. ezr. hdp. jel. őrm. megseb. Soma János 8. honvéd gy. ezr. hdp. jel. őrm. megseb. Székely Aladár dr. 7. honvéd gy. ezr. tart. hdp. megseb. Szigrisz Jenő 7. honvéd gy. e. főhdp. megseb. Tattay István 17. honvéd gy. ezr. alezr. megseb. Unterreiner Mihály 5. honvéd gy. ezr. száz. megseb. Vágó Ödön 7. honvéd gy. ezr. tart. hdp. meghalt. Villing János 8. honvéd gy. ezr. zászl. megseb. Vitéz Ernő 5. honvéd gy. ezr. hdp. megseb. Walther Gedeon 5. honvéd gy. ezr. tart. hdp. megseb. Velherr Árpád 5. honvéd gy. ezr. főhdp. megseb.

— **Köszönet.** Üchtriz Amadé Emil gróf és felesége, született Bánhidj Stefánia bárónő lőkösházai kórházában ápolt és most gyógyult csapatáikhoz visszainduló sebesült katonák juttatták el hozzánk ezt a néhány egyszerű sort:

— Mi alább irt sebesült katonák halás szívvél köszönjük azt a feledhetetlen sok jót, amit Üchtriz gróf és a méltóságos grófné jószíve tett velünk. A lőkösházai kórházban gyógyultunk föl és minden nap ezerszer áldottuk a kórházról gondoskodó grófi párt. Köszönetünket küldjük apólónknak, Sz. Nagy Lajosnénak is jó bánásmódjáért. Striczki Márton, Berceki Miklós, Dankó János, Varga Pál, Szabó János, Kozma Iliás, Kula György, Laczko Pál, Moiszin Tódor, Gombkötő János, Péter Ferenc.

— **A katonák meleg ruháira adakoztak:** Bogdán Gyula 20 korona, Kalán Péter 20 korona, Zárny Géza és neje (Andor B. koszoru megváltása címén) 10 korona, Almásy Pál 10 korona, Embey Gyula dr. 10 korona, Engel Margit 5 hósapka, 6 pár érmelegítő, özvegy Szabó Antalné 2 hósapka, 2 pár érmelegítő, N. N. 2 pár lábszárvédő, 1 pár érmelegítő, Nagel Henrikné (Mezőkovács háza) 6 ing, 6 lábravaló, 6 zsebkendő, hat pár harisnya, 4 pár érmelegítő, 10 hósapka, 1 pár lábvédő, 14 hőkötő. — Köszönet a nemeslelkű adakozóknak. — **Tájékoztatóul és a visszaéléseknek elejét veendő, jelzem,** hogy az urinók a gyűjtést befejezték, ezután iven nem gyűjtnek. Az adományokat jövőben hozzám (Salac-utca 2. szám) kérem küldeni. — Dr. Múlek Lajosné.

— **Adomány.** Lapunkban megjelent apróhirdetés folytán P. I. hivatalosolga 2 koronát juttatott 5 gyermekével nyomorgó asszonynak.

— **Köszönetnyilvánítás.** A Tanítóképző Tanulmányi Osztály halás köszönetét nyilvánítja Szemlak Zsuzsannának a küldött felhívásért.

Flottánk sikeres taktikája az Adrián.

(Az őrfást francia-angol hajók „tevékenysége”. — Montenegró blokádja. — Egy magasrangú tengerésztiszt nyilatkozata.)

Távirati tudósítás.

Flume, november 13.

Egy magasrangú tengerésztiszt, tengerészetünk hadvezetésének egyik tagja egy újságíró előtt a következő képet festette tengeren való harcaink jelenlegi állásáról:

— Aki messziről szemléli a világháboru lefolyását az Adriai-tengeren, annak az lehet az impressziója, hogy flottánk tétlenül vesztelgel a kikötőben és nem tesz kísérletet arra, hogy partjainkat megvédelmezze az ellenséges flotta látogatásaitól. A valóságban azonban egészen másképp áll a dolog. A helyzet az, hogy flottánknak egészen sajátos taktikát kell követnie, mert az ellenség óriási túlsúlyban van. A mi tengeren való háborunk tehát voltaképpen nem más, mint a létért való harc; háboru, amelyet azért folytatunk, hogy flottánk egyszerű létezésével bönítsa meg az ellenség akcióját. Ez a taktikánk eddig a legnagyobb mértékben sikerült. Mert hiszen a Zentán és egy kis torpedónaszádon kívül mindeddig semmiféle veszteségünk nem volt. Tengeri harcunknak ez a taktikája körülbelül ugyanaz, mint amit a németek folytatnak az angol flottával szemben. A német flotta sem bocsátkozik nyílt harcba az angol tengeri haderővel, de létezésének pusztán ténye az, hogy a német partokon harcra készen várja az esetleges támadást, lehetlenné teszi az angol flotta számára, hogy komoly eredményeket érjen el, mert hiszen mindaddig, amíg az ellenséges flottát meg nem semmisítette, nem közeledhetik ahhoz a flottához, amelynek számbeli inferioritása kiegyenlíti azt, hogy védett helyről, a parti ütegek védelme alatt szállhat szembe az ellenséges hajórajjal.

Hogy a mi taktikánk mennyire bevált, az kitűnik akkor, ha a francia flotta működését nézzük az Adriai tengeren. Voltaképpen miféle eredményt ért el az a francia flotta, amely ötvennégy egységgel jelent meg egy ízben a kattarói öböl bejáratánál? Több ízben bombázták a Bocche di Cattaro bejáratát védő erőket, anélkül, hogy valamilyen kárt tettek volna bennük. Megjegyzendő, hogy azok a líradások, amelyek Cattaró bombázásáról szólnak, mindig úgy magyarázandók, hogy a kattarói öböl bejárata ellen intézett canonádról van szó, mert Cattaró maga sajátos fokvése következtében nem bombázható a tenger felől, csak abban az esetben, ha az ellenséges hajóraj behatolna magába az öbölbe, amely rá nézve egyértelmű volna a megsemmisítés. A másik eredmény, amelyet ez az óriási túlerővel rendelkező flotta elért, az, hogy szétrombolták a pelagóza világitótoronyt és ellátogattak a gravozai kikötőbe, amely teljesen védetlen, amelyet egyetlen ágyú sem védett. Nem lehet a francia flotta eredményének betudni a tengeri kereskedelmünk megbénulását, mert hiszen megbőnut a semleges államok hajózása is, sőt természetesen az angol hajóké is. Mindez oly jelentéktelen eredmény, amely valószínűs kudarca az egyesült angol francia közteptengeri flottának, akkora tehetetlenség, amely egy flotta értékét nagyon alacsony fokra szállítja le.

Tény azonban, hogy ez a nagy, számbeli leg fölényes hajóhad egy pozitív eredményt mégis föl tud mutatni, azt, hogy — az ő szavai szerint — „elsöpörték” a mi montenegrói blokádunkat. Erdemes megvizsgálni, hogy is

Állunk tulajdonképpen ezzel az elsöpréssel? A montenegrói partokat három sirkáló blokkolta. A három sirkáló ellen ötvennégy egységgel vonultak fel a franciák, mire sirkálóink védett helyre vonultak vissza.

Ezt a műveletet a francia flotta hetenként egyszer megismétli azzal a céllal, hogy élelmszert és municiót szállítson Montenegrónak Antivárin keresztül. Viszont a francia flotta nem tartózkodik állandóan a montenegrói vizeken, hanem megelégszik azzal, hogy a municiószállítást fedezze. Eltávozása után a mi flottánk újra megkezdte az ellenséges partok blokkját és megtörtént már az is, hogy néhány órával a francia flotta távozása után már levegőbe röpültek azok a raktárak, amelyekben a friss municiót helyezték el. Megtörtént, hogy a montenegróiak a francia flotta védelme miatt megszállottak az általunk már hónapokkal ezelőtt kúritott Buduát; mikor a francia flotta visszavonult, hajóink megkezdtek ennek a kis helyiségnek az ágyuzását, s néhány óra múlva a montenegróiaknak menekülniök kellett a rommá lőtt Buduából.

A háboru negyedik hónapjában tehát az a helyzet, hogy Franciaország és Anglia egyesült flottái kénytelenek arra szorítkozni, hogy fedezzék a Montenegróba való élelmszertszállítást.

Taktikánk teljes mértékben érvényesül, mert azzal, hogy sértetlen, azzal, hogy létezik, megakadályozza azt, hogy az Adriai tenger északi partja felé közeledjék az ellenséges hajóhad. Flottánk téliensége tehát csak látszólagos, mert ha pozitív eredményt nem is ér el, viszont elérte azt, hogy teljes mértékben megbénította az ellenség akcióképességét. És nem szabad elfelejteni azt sem, hogy el kell készülni éppen olyan meglepetésekre, mint amilyen meglepetések az angol flottát érték a németek részéről. Bizonyos, hogy ez a háboru nem fog elmúlni anélkül, hogy az osztrák-magyar flotta számbeli inferioritása dacára ne mutatná meg az ellenségnek erejét és bátorságát.

Felolvas szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Fog-Krém

KALODONT
Szájvíz

9401

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1914. évi november 14-én:

A) Bérlöt.

A) Bérlöt.

Jönnék a németek.

Vígjáték 3 felvonásban. Írta: Strobitzner Henrik. Rendező: Dell Lajos.

NYILTÉR.*

Limbeck János és fia első m. kir. szab. érckoporsó gyára és temetésrendező vállalata.

Alólirottak szomorodott szívvel jelentik, a felejtethetlen drága jó édes apa, illetve nagyapa, após, testvér és sógor

Sztanity Mátyásnak,

folyó évi november hó 18-án, reggeli 5 órakor, életének 64-ik évében, hosszas szenvedés után történt jobblétre szenderültét.

A boldogult drága hallott földi maradványai november hó 14-én d. u. 1/3 órakor fogtak Kelemen-tér 6. számú gyászházban a róm. kath. anyaszentegyház szertartásai szerint beszerteltetni és az alsó temetőben lévő családi sirkertben az örök nyugalomnak átadatni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért november hó 28-án délelőlt 9 órakor fog a főtiszt. minoriták szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Nyugodjék békével!

Arad, 1914. november hó 18-án.

Sztanity György, özv. Dolga Milánné szül. Sztanity Katalin, gyermekei, özv. Lipován Péterné, sógornője. Sztanity Györgyné szül. Kun Irón menyje. Sztanity Márkus testvére. Dolga Döme, Dolga Milán, unokái.

Tüzifa

legolcsóbb árban, legjobb minőségben beszerezhető

Dózsa Tüzifatelepen
Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857.

5091

Millió

ember használya

Kaiser-féle

rekedtség, hurut, elnyálkásodás torokhurut, fullasztó és görcsös köhögés ellen

Kaiser-féle mellpasztillát

3 „Fenyőjeggyel”

6050 bizonyítvány orvosoktól és magánemberek elismerésével a legjobb ajánlás

biztos sikerre és közkedvelésre. — Egyetlen hasonló készítmény sem tud ilyen hatást elérni. Különösen kellemes és jóízű cukorka. — 20, 40 és 60 filléres dobozban.

Kapható: Székely Sándor, Hajós Árpád, Guttori Földes Kelemen, Breuer Fülöp, Ring Lajos, Rozsnyai Mátyás, Vojtek Kálmán, Kreba Géza, Berger Gyula, Vajdits György, Hehs Vilmos, Gótz Károly, Bernát János, Kárpáti János gyógyszerárakban, Vojtek és Weisz drogeria, Házu Nestor drogeria, Török A. és Társa „Angyal” drogeria Arad, Stodolai Dezső gyógyszerár Ujarad Zombory János gyógyszerár Ujszentanna, Adler Lajos Gyula gyógyszerár M.-Pécska, Ora Rezső Pankota, Telleri Károly gyógyszerár Elek, Krassó Elemér gyógyszerár Glogovacs Szimonovics Géza Iris gyógyszerár Lippa, Székely Zoltán gyógyszerár Csérmén, Bauer Károly gyógyszerár Kevermes, Boxim János gyysz. M.-Pécska.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utas pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó osztrákkal minők a tüdővész, a merevgörcs, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,

a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételnél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

A szépségápolás titka a használandó
szépség szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona.

Színes arcpороk!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testzín, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatása.

Kapható:

645

Rozsnyay Mátyás gyógyszerárakban Arad, Szabadság-tér.

796—1914. g. sz.

Árlejtsési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város részére 1915-ben szükséges cement és mész áruk szállítása iránt folyó év november hó 16-án d. a. 10 órakor árlejtsést tart.

Kikiáltási ár: Portland cement 100 kgrm. 4 korona 50 fillér. Román cement 100 kgrm. 4 kor. 20 fillér. Kömentes mész 100 kgrm. 8 korona 10 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtsésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtsési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtsési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtsést

megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi november hó 9-én tartott üléséből.

A gazdasági székek.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242 Telefon 242.

Ajánlja

közfizetők figyelmébe:
villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pen. és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

12780—1914. Ahsz.

Hirdetmény

a házbérvédelem bevallása tárgyában.

A házbérvédelem az 1915. évre való érvényesüléssel kivétel nélkül, az ezen kivétel alapján szolgáló házbérvallomási ívek benyújtására a m. kir. pénzügyminisztérium 1914. évi 10100. szám alatt kiadott rendeletével az 1914. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzta ki.

A házbérvédelemről szóló 1909. évi VI. t. cz. 46. §-a értelmében a bevallás annak a községnek előjáróságánál történik, amelynek területén a ház fekszik.

A házbérvédelem bevallására kötelezve van:

a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonszövetség esetén az az összes tényleges birtokosok;

b) a házközösségnél annak feje;

c) nem önjogi, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.

Ha a közös tényleges birtokosok közül csak egy ad vallomást, utóbbi az összes tényleges birtokosok meghatalmazottjának tekintendő.

A ház tényleges birtokosa (tulajdonos vagy haszonélvező), illetve a törvényes képviselő, a házbérvallomási ívet meghatalmazott által is kiállíthatja, ennek eljárásáért azonban a meghatalmazó anyagiilag felelős. A bélyegmentes meghatalmazás kívánatra felmutatandó.

Felhívatnak tehát a vallomásadásra kötelezettek, hogy a házbérvallomási ívet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki, s azt a községi előjáróságnál (városi adóhivatalnál) november hó 2-ikétől kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtják be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérvédeleme. Nyers jövedelemnek tekintendő együttvéve mindaz, amit a bérlő a bérlőtárgy használatában a bevallás időpontjában ellenértékül fizet, illetőleg teljesíteni tartozik.

Ide számítandók különösen:

1. a szoros értelemben vett lakbér;

2. a természetbeni szolgáltatások, a tulajdonos helyett fizetett kárbiztosítási díjak, állami helyhatósági s egyéb adók azoknak az összegeknek kivételével, melyeket a bérlő községi adó fejében házbérvédelem elnevezése alatt, vagy más községi lakásadó címen fizet, ha a bérbérlő ezeket az összegeket elkülönítve mutatja ki, vagy bérvallomásában oda nyilatkozik, hogy a mellékjárulékaival együtt bevallott nyers jövedelemben a házbérvédelem már befoglaltatnak;

3. azok az összegek, melyeket bérbérlőnek a bérlő háztartása keretében vízvezeték, éjjeli világítás, szemétkihordás és más ilyenmű mellékköltségek címen fizet, ide nem értve a ház gondozásával megbízott egyénnek a bérlő részéről külön fizetett, akár előre meghatározott járandóságokat, továbbá a lakás világításáért és fűtéséért külön megállapított összegeket, végül a bérlő, mint üzlettulajdonos által üzlete céljaira felhasznált víz után fizetett vízvezetési díjakat.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben:

a) ha a megállapított adóalap 1000 Kt nem halad meg, a kivétel során megállapított házbérvédelemnek 10%-át, illetőleg ha a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, további 4%-át fizeti pótlék fejében;

b) ha pedig a megállapított adóalap 1000 Kt meghalad, a kivétel során megállapított házbérvédelemnek 50%-át, illetőleg ha a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, az adónak tovább 25%-át fizeti pótlék fejében. (Az 1909. évi VI. t. cz. 46. §-a, illetőleg az 1912. évi LIII. t. cz. 89. §-a.)

Ha a vallomásadásra kötelezett a vallomási ívet a bérvédelemnek beírása előtt iratja alá bérlőjével, annyiszor büntetendő 5—200 K-ig terjedő rendbírsággal, ahány bérlőjénél ezt elkövette. Hasonló rendbírság alá esik a bérlő is ha a vallomási ív aláírását elfogadható ok nélkül megtagadja. (1909. évi VI. t. cz. 59. §-a.)

Bíróilag büntetendő, vagyis jövedéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el a tényleges birtokos vagy annak törvényes képviselője

ha a házbérvédelemre vonatkozó vallomási ívben adóköteles jövedelmet szándékosan elhanyagol, vagy abban tudva, valótlan vagy szándékos félrevezetőre irányuló nyilatkozatot tesz, mely az adó megfizetésére alkalmas. Ha ennek a kihágásnak elkövetésében a bérlő is szándékosan részt vesz, ez a tettessel egyenlően büntetendő.

Tájékoztatásul említenem végül, hogy a vallomásadásra kötelezett a bevallás kötelezettsége alól nem menti fel az a körülmény, hogy a vallomási ív részére hivatalból kézbesítve nem lett.

Ha a vallomás adására kötelezett a vallomási ívet kiállítani nem tudná vagy hadba vonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi község (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási ív kiállításánál hivatalból díjtalanul segédkezni, illetőleg a tollba mondott vallomás alapján a vallomási ívet a fél nevében kitölteni s ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni abban az esetben ha a bérlők a vallomási ívet szabályszerűen kiállítják, de a hadba vonult vallomásadásra kötelezett fél azt alá nem írhatja.

A segédkezésnek megtagadása — a község kezeléséről szóló 1909. évi XI. t. cz. 102 §-a (1913 évi 50.000. sz. hiv. összeállítás 197 §. a. pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 Koronáig terjedhető bírsággal büntetendők.

Kelt. Arad, 1914. évi november hó 2.

Arad szab. kir. város adóhivatal.

1914. évi 8974. sz.

Termelt kádár és kerékgyártófa eladása.

A dörgöst m. kir. erdőgazdálkodásnak a Maros folyó mentén fekvő marosaszói és maroseperjesi rakodóján készletezett 2290.9 akó tölgy donga, 519.6 akó cserdonga, 12085 darab tölgy kerékküllő csoportokra felosztva zárt írásbeli ajánlat útján fog eladatni.

Az ajánlatok 1914. évi december hó 2-án déli 12 óráig nyújtandók be a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, hol is azok december hó 3-án délelőtt 9 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Az eladási feltételek, a faanyagok csoportosítása és a kikiáltási árak kimutatása ajánlati űrlap és boríték a m. kir. főerdőhivatalnál Lippa (Temes megye), valamint a m. kir. erdőgazdálkodásnál Dörgos u. p. Lippa (Temes megye) díjtalanul beszeresethetők.

Lippa, 1914. évi november hó.

5588

M. kir. Főerdőhivatal.

A Mezőhegyesi Cukorgyár és Finomító

elsőrendű, saját kementéiben égetett

alvácza**meszet****ajánl eladásra,**

10 tonnás waggonként K 120 árban,

neve Mezőhegyes, waggonba rakva.

A mész építési célokra kitűnően alkalmas és azonkívül por alakban előnyösen használható nedves földök trágyázására is, amennyiben katasztrális földaként 10 q. porrá lett meszet hintünk el, amely kb. 300 q. mészalaknak felel meg. Szives megkeresések és rendelvények a gyár mezőhegyesi igazgatóságához intézendők.

5589

A Mezőgazdasági Ipar Részvénytársaság Mezőhegyesi Cukorgyára és Finomítója.

Apró hirdetések.

Miként lehet az apróhirdetést feladni?

1. A hirdető teljes címének feltűntetésével.
 2. Jelige alatt.
 3. Oly értelemben, hogy a hirdető címét csak a kiadóhivatalban lehet megtudni.
- A legalkalmasabb — amennyiben akadályba nem ütközik — az első mód, mert a címnek a lapban való közlése mellett gyorsabban lehet az ügyet elintézni.
- A cím utáni tudakozódás idővesztéssel jár.

LEVELEZÉS.

Független

középkorú urinő tisztességes tartós barátságát kéri figyelmes jómodu magánzó levelet lehetőleg teljes címmel a kiadóhivatal „Béke” címen kézbesít. 5599

ALKALMAZÁST NYER.

Keresünk

rövidáru nagykereskedésünkbe ügyes fiatal segédet. Weigl Adolf és Társa. 5598

KIADÓ LAKÁS.

Kiadó lakás.

Ferdinánd u. 1. sz. alatt 6 nagyszobás újonnan átalakított I. emeleti és 5 nagyszobás földszinti lakás fürdőszoba és mellékhelyiségekkel minden órában kiadó. 5558

ÜZLETEK.

Fodrász üzlet átadó, forgalmas helyen, hadbavonulás miatt. Cím a kiadóban. 5592

Üzlethelyiség kiadó

Deák Ferenc-utca 8. sz., ugyanott üzletberendezés is eladó. 5518

Egy elismert

jó forgalmu fűszerüzlet korlátolt felelősséggel és irafix engedéllyel hadbavonulási miatt azonnal átadó. Cím a kiadóban. 5583

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Veszek nagymennyiségű bortermelőktől, mintszőlő ajánlatot kár. Mihálik Béla Győrök. 5594

Egy jókarban levő

berzán motorfűtőgép eladó. Ertekezni lehet Kasza-utca 11. 5395

Egy jókarban levő

használt kézikocsit megvételére keres Hanzó Nestor drogeria, Wetzer János-u. 2. 5596

Apolónki!

és betegek részére meleg komót szobacipők óriási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Törsdében Apolló mozi mellett. Ügyeljünk a címre. 5161

Burgonya és vöröshagyma nagyban és kicsinyben kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében, Arad. 5559

INGATLAN.

Eladó magánház, melyre emelet, az egész épület alá pince húzható. Cím a kiadóhivatalban. 5569

KÜLÖNFÉLE.

A jószívű emberekhez

könyörög egy szegény asszony, ki öt apró gyermekével nyomorog és férje súlyosan beteg. Lakik: Kossuth-utca 35. szám, az udvarban.

Hirdetmény.

O cs. és apost. kir. Felsőleg legfelsőbb elhatározásával eirendelni méltóztatott, hogy f. évi október hó elsejével a vitézségi éremmel kitüntetett egyének következő havipótlékot kapjanak és pedig:

Az arany vitézségi érem után 30 korona.

Az első osztályu ezüst vitézségi érem után 15 korona.

A második osztályu ezüst vitézségi érem után 7 kor. 50 fill.

A vitézségi éremmel rendelkezők figyelemre méltóztatott, hogy a pótlék utalványozása iránti kérvényüket, mely az érem adományozásai levéllél szerelendő fel és melyen a pontos lakcím is megjelölendő, a tartózkodási helyükhöz legközelebb eső cs. és kir. hadki-gészítő kerületi parancsnoksághoz, a honvédek pedig a m. kir. honvéd kiegészítő parancsnoksághoz terjesszék be.

Arad, 1914 október hó 29.

A városi tanács.

Hz „Orsovai halhoz.”
Legnagyobb halkivittel.

Lutwák József

déligyümölcs és magyar termények kivitele

Asztalos Sándor-utca 8. szám
(volt Spielmann-ház) saját ház.

Igen tisztelt vevőközönség! Becces értesítésükre adom, hogy f. hó 14. és 15-én reggel irris előhalak érkeznek. Kérem a tisztelt vevőközönségemet, engem, mint eddig is, partfogásukba venni.

Ajánlom prima erdélyi burgonyát, métermázsánként 3 korona 50 fillér, rózsaburgonya métermázsánként 9 korona 50 fillér, fehér burgonya métermázsánként 8 korona, erdélyi torma kgja 60 fillér, finom erdélyi hagyma kilója 40 fillér. Mindennemű kóser felvágott husok kaphatók. Finom gesztenye kilója 40 fillér. Marózi kilója 45 fillér. Egy láda 300-as l-sörrendű citrom 11 korona. Darabonként a citrom 4 és 5 fillér. Vidéki rendelések pontosan eszközöltenek. Péntek estétől szombat estig üzletem zárva tartom. Üzletem most az Asztalos Sándor-utca 8. szám alatt van (volt Spielmann féle üzlet.) Telefon. 615. 2861

798—1914. g. sz.

Arlejtsési hirdetmény

Arad m. kir. város gazdasági széke a város részére 1915. évben szükséges kötéleruk szállítása iránt folyó év november 16-án d. e. 10

órákor árlejtsést tart.

Kikiáltási ár: kimutatás szerint.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtsésen részt venni csak irásbelli ajánlatokkal lehet.

Az irásbelli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtsési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtsési feltételek és a saukésleti kimutatás a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtsést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad m. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi november hó 9-én tartott üléséből.

A gazdasági széke.

Költözködők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít. 8761

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42 sz.

Arad sz. kir. város rendőri büntető bírósága.

68—1914. Eln. sz

Hirdetmény.

O császári és apostoll királyi Felsőlegnek legfelsőbb kegyelme a katonai vagy népfelkelői tényleges szolgálatukat híven teljesített egyénekre vonatkozó rendőri büntető bírósági kihágásokat illetőleg.

O császári és apostoll királyi Felsőleg a magyar honvédeim, földművelésügyi és kereskedelmi-ügyi miniszter urak nevében is a m. kir. belügyminiszter ur által tett előterjesztésre 1914. évi október hó 11-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben eirendelni méltóztatott, hogy mindazon egyének ellen, akik a most folyó háboruban a közös véderőnél, a honvédségnél, vagy a népfelkelésnél szolgálati kötelezettségüket híven teljesítették, az 1914. évi szeptember hó 20. napja előtt elkövetett s a közigazgatási hatóságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozó kihágások miatt indított, vagy indítható rendőri büntető eljárás mellőztesék; a jogerős ítélettel kiszabott és még végre nem hajtott büntetéseket pedig kegyelemből elengedni méltóztatott.

Nem terjed ki a kegyelem az oly események miatt indított vagy indítható rendőri büntető eljárásra,

amelyben 1. a cselekmény éppen a hadi állapotról való tekintettel minősül kihágással, 2. amelyben a cselekmény a hadviselés érdekelt sértő kihágást képez, idaszámítva a véderőről szóló 1912. XXX. tc. 63., 64. és 73. §-ában meghatározott, valamint a népfelkelés né-mely csoportjának jelentkezőségi kötelezettségéről szóló 1893. XXXVII. tc.-be ütköző kihágásokat is, kivéve, ha az illetők jelentkezőségi, állítási vagy törvényes szolgálati kötelezettségüknek 1914. évi szeptember hó 20-ig eleget tettek.

Az 1912. XXX. tc. 65. §-ában meghatározott kihágásokra vonatkozólag az 1914. évi július hó 27-én kihirdetett amnestia érintetlenül marad.

Arad, 1914. november hó 1-én.

Dr. Gruméz László, s. k.
rendőrkapitány, r. b. btró.

Aki szereti egészségét megóvni,

az használjon kitűnően bevált vízhatlan gummiféltalpat, ára egy párnak elkészítve csak 5 korona az Aradi Cipészek Termelő Szövetkezetében, Szabadság-tér 14. szám. 5499

Hirdetmény.

Ujszentanna község tulajdonát képező 6 darab jókarban levő kislejtezett

tenyésztés

Ujszentannán, a községházáni f. 6. november hó 15-én, d. e. 10 órakor megtartandó nyilvános árverésen közpénz fizetés mellett

eladatni fog.

Ujszentanna, 1914. november 13.

5591 Az előjáróság.

Elsőrendű osztraui

fűtő-koaksz

Jutányos áron, azonnali szállítással:

Gu'mann Testvérek kőszénbányái,

Budapest, V., Béla-utca 6. szám.

Telefon számok: 36—37., 36—38., 109—84., 176—22., 63—89.

Interurban: 33.